

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

“Vi försöker säga partner”

Om kvinnojourernas arbete med kvinnor som utsätts för våld i
samskönade relationer

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin VT 2022

Antal ord 16913

Författare Elias Jensen

Handledare Kristin Blom

Abstract

Titel: “Vi försöker säga partner” - om kvinnojourernas arbete med kvinnor som utsätts för våld i nära relationer

Författare: Elias Jensen

Syftet med denna studie var att studera våld i samkönade relationer utifrån representanter på kvinnojourer i Sverige. Jag ville undersöka hur stor erfarenhet kvinnojourer har av att möta kvinnor som utsätts för våld av en samkönad partner och hur de arbetar för att nå denna målgrupp. Jag ville också studera hur skillnader och likheter i våldet tog sig uttryck om man jämför samkönade och olikkönade relationer. Studien är en kvalitativ studie baserad på nio mailintervjuer och en zoom-intervju med kvinnojourer runt om i landet, samt på en mailintervju med RFSLs stödmottagning. Empirin analyserades sedan utifrån tidigare forskning, teori och begrepp. Den övergripande teori som användes var queerteori, och sedan användes heteronormativitet och begriplighet som huvudbegrepp. Heteronormativitet hade sedan underbegreppen hegemonisk heteronormativitet och den heterosexuella matrisen, och begriplighet hade underrubrikerna minoritetsstress, homofobi och inkludering som exkludering. Det som framkom i studien var att kvinnojourerna sällan möter kvinnor som utsätts av en samkönad partner. Möjliga förklaringar till detta kan vara rädslan för heteronormativt bemötande eller en dubbel utsatthet i form av minoritetsposition. Vidare framkommer det att majoriteten av jourerna inte upplever att våld som förekommer i samkönade relationer skiljer sig mycket åt från det våld som förekommer i olikkönade relationer, eftersom mekanismen bakom våldet ofta är densamma. Några av jourerna menar dock att våldet som sker inom samkönade relationer ofta inte är lika fysiskt.

Nyckelord: Våld, hbtq, kvinnojour, lesbisk, queerteori, heteronormativitet

Innehållsförteckning

1. Introduktion	6
1.1 Definitioner av begrepp	8
1.2. Bakgrund	10
3.1 Kvinnojoursrörelsen i Sverige	11
3.2 Utvecklingen av arbetet med våld i nära relationer	12
1.3. Problemformulering	13
1.4 Syfte och frågeställningar	13
1.5. Avgränsningar	14
1.6 Ämnes- och eller samhällsrelevans	14
2. Tidigare forskning	16
2.1 Sökningar	16
2.2 Hur många utsätts för våld i nära relation?	17
2.3 Hur vanligt är våld i samkönade relationer mellan kvinnor?	18
2.4 Hur kan våld i samkönade relationer mellan kvinnor förklaras?	18
2.5 Hur ser hjälpsökarprocessen ut för kvinnor som utsätts av en samkönad partner?	19
2.6 Vilka skillnader och likheter är det mellan våld i samkönade och olikkönade relationer?	20
3. Teoretiska utgångspunkter	21
3.1 Vetenskapsteoretiska utgångspunkter	21
3.2 Queerteori	22
3.2.1 Heteronormativitet	23
3.2.1.1 Hegemonisk heteronormativitet och den heterosexuella matrisen	23
3.2.1.2 Genus och den lesbiska utopin	25
3.2.2 Begriplighet	26
3.2.2.1 Minoritetsstress	27
3.2.2.2 Homofobi	27
3.2.2.3 Inkludering som exkludering	28
4. Metod	30
4.1 Förförståelse	30
4.2 Val av metod - fördelar och begränsningar	30
4.3 Tillvägagångssätt och urval	31
4.4 Bearbetning av intervjuer	33
4.5 Studiens tillförlitlighet	33
4.6 Analysmetod	35
4.7 Forskningsetiska överväganden	35
4.8 Metodreflektion	37
5. Resultat och Analys	39
5.1 Frekvensen av våld	39
5.2 Heteronormativitet och hur vi förstår offer	40
5.2.1 Heteronormativt språk	41
5.2.2 Kvinnor brukar inte våld	43

5.3 Skillnaden mellan våld i olikkönade och samkönade relationer	45
5.3.1 Skammen att söka hjälp	49
5.3.2 Våldsuttryck specifika för hbtq-kvinnor	50
6. Slutdiskussion	52
Referenser	54
Tryckta källor	54
Rapporter och kunskapsstöd	55
Övriga källor	55
Hemsidor	56
Bilaga 1	58

Förord

Jag vill tacka de kvinnojourer samt RFSLs stödmottagning som medverkade i framställningen av denna uppsats. Inte bara bedriver de ett imponerande arbete med sina jourverksamheter och arbetar för att finnas där för de som utsätts för våld i nära relation, de tog sig också tid att svara på mina frågor för att bidra till att ämnet blir belyst. Stort tack till er!

Jag vill tacka min handledare Kristin Blom som har funnits där för mig genom den här processen från början till slut, och som har varit mitt bollplank och hjälpt mig snäva in mina idéer till den uppsats som nu är färdig.

Jag vill också tacka mina vänner Pom och Mats samt min syster My för att de funnits där och stöttat mig när jag kört fast. Utan ert stöd och er pepp hade jag kroknat på vägen.

Tack till er alla som bidragit till att den här uppsatsen blev av, jag är oerhört tacksam för er alla!

1. Introduktion

Förra året fördes en intensiv debatt kring mäns våld mot kvinnor och det dödliga våldet inom relationer. Inom loppet av tre veckor mördades 5 kvinnor av män de hade eller hade haft en nära relation med (SVD 21-04-19). Nationellt centrum för kvinnofrid (förkortat NCK) uppger att det under år 2021 skedde 19 mord där gärningspersonen vid brottstillfället hade eller hade haft en romantisk relation med offret. Sommaren 2021, som resultat av debatten som fördes, presenterade regeringen ett åtgärds paket för att få mäns våld mot kvinnor att minska ytterligare (Kvinnohistoriska uå, Regeringskansliet 2021). Mäns våld mot kvinnor är ett ämne som fått stor uppmärksamhet, medan våld i samkönade relationer är däremot ett relativt outforskat fenomen.

Jag har själv erfarenhet av våld av en kvinnlig partner, och när jag själv var i processen att söka hjälp för några år sedan uppfattade jag att de hemsidor som jag fann till olika kvinnojourer, endast riktade sig till de som blivit utsatta av en man. Jag uppfattade fraser som "Slår din man dig?" och det fick mig att tro att jag inte var välkommen att söka hjälp där. Inför arbetet med denna uppsats tittade jag på ett antal hemsidor för kvinnojourer igen, och jag upplevde att språket var mer inkluderande. Kanske har språket på hemsidorna förändrats sen den tid då jag själv sökte stöd, kanske hade jag sådana färdiga föreställningar med mig att jag inte märkte det välkomnande språket. Men det är min egen erfarenhet som har fått mig att vilja undersöka kvinnojourernas arbete med kvinnor som blir utsatta för våld av sin samkönade partner i min uppsats.

Heimer et al (2019) skriver att kunskap lyfts fram som en nödvändig faktor för att kunna motverka våldet, och denna kunskap är viktig för en uppsjö olika yrkesgrupper som möter kvinnor som utsätts för våld i nära relation (Heimer et al 2019). Som en del i vår socionomutbildning på Göteborgs universitet har vi lärt oss om mäns våld mot kvinnor. Det är ett mycket viktigt ämne, och med den statistik som finns tillgänglig är det inte svårt att förstå varför. Något som däremot jag upplever saknas är en fördjupad utbildning om hbtq-personers situation och livsvillkor. Hbtq-personer har ett vardagsliv likt heterosexuella, och vi som blivande socionomer kommer möta hbtq-personer i många olika sammanhang och i många olika livssituationer. Hur bör vi som blivande socionomer arbeta för att vara så inkluderande som möjligt?

Under en föreläsning om våld i nära relationer frågade jag föreläsaren hur det kommer sig att hen inte tog upp samkönat våld på sin föreläsning. Hen menade att hen önskade ha en separat föreläsning om detta, eftersom våldet såg olika ut än i olikkönade relationer. Detta väckte många frågor hos mig. På vilket sätt är våldet i samkönade relationer annorlunda gentemot det som förekommer i heterosexuella relationer? Skiljer sig våldets uttryck och orsaker åt? Är det inte lika vanligt? Eller handlar det om en okunskap: att vi generellt sett vet mindre om samkönat våld eftersom vi pratar mindre om det? Det gjorde mig intresserad av att ta reda på mer om våldets uttryck i samkönade relationer, och undersöka de stödinsatser som erbjuds utsatta för våld i nära relation.

1.1 Definitioner av begrepp

Följande är definitioner av de termer jag kommer använda mig av i denna text. Definitionerna kommer från RFSL:s rapport *Våldsamt lika och olika - en skrift om samkönade parrelationer* från 2008, Nationellt centrum för kvinnofrids rapport *Våld i samkönade relationer - en kunskaps- och forskningsöversikt* från 2009 samt från *Lesbian battering: an examination* av Barbara Hart från 1986.

Psykologiskt våld: hota att skada partnern, barn, husdjur, hota att skada sig själv om partnern lämnar, förbjuda partnern att göra saker till exempel kontrollera inköp och så vidare.

Psykologisk kontroll: kräver att få veta var partnern är, med vem och vart de befinner sig. Under psykisk kontroll ingår även hot, kontroll av sms, mejl och sociala medier.

Psykologisk isolering: Att exempelvis försöka att begränsa partnerns livsutrymme, förbjuda partnern att träffa familj och vänner. Psykologisk isolering innefattar också verbala attacker, exempelvis tala illa om partners närstående.

Fysiskt våld: Kan exempelvis innebära att slå, sparka, bita, dra i håret, hota med vapen eller kasta saker på personen.

Sexuellt våld: Att ta på någon sexuellt mot dens vilja, kyssar, hålla fast och så vidare. Tilltvinga sig sex genom hot, eller skada partnern för att få sin vilja igenom, göra sexuella handlingar på någon som sover eller är drogad, använda porr med någon mot dens vilja.

Homofobisk kontroll: Exempelvis att outa någon som lesbisk - det vill säga att hota med att avslöja för andra (kollegor eller uppväxtfamilj till exempel) att partnern är lesbisk om hon inte gör som förövaren vill. Även att säga att hon förtjänar det våld hon får eftersom hon är lesbisk (som ett uttryck för internaliserad homofobi), hävda att ingen kommer tro att hon utsatts för våld eftersom kvinnor inte är våldsamma, eller hävda att det inte finns någon hjälp att få eftersom världen är homofobisk och på så sätt låsa kvinnan i relationen.

Homofobi: Innebär negativa attityder och fientlighet gentemot personer som inte är heterosexuella.

Internaliserad homofobi: Att ta till sig samhällets negativa attityder om icke-heterosexuella i sin egen självbild

Outning: Att avslöja, eller hota att avslöja, någon sexualitet mot dens vilja. Exempelvis genom att hota att avslöja för en persons kollegor att personen är homosexuell. Detta upplevs ofta som mycket kränkande när en person inte själv är redo, och kan i vissa sammanhang vara riskfyllt då hbtq-personer kan utsättas för exkludering och även hatbrott.

1.2. Bakgrund

År 2020 dödades 17 personer av en person de hade eller hade haft en romantisk relation med. 13 av dessa dödsfall var kvinnor, och stod för 52% av det dödliga våldet mot kvinnor det året. Brottsförebyggande rådet (förkortat BRÅ) uppger att 81% av de fall av misshandel som anmäldes av kvinnor år 2021 begicks av någon hon kände. Bland män var det vanligare att de utsattes av okända personer, endast 45% av de fall av misshandel män polisanmälde utfördes av någon de var bekant med. Hur vanligt våld i samkönade relationer är varierar stort beroende på hur, var och när undersökningen genomförts, samt hur man valt att definiera våld, men prevalensen varierar mellan 17 och 52% (NCK 2009). Socialtjänstlagen kapitel 5 §11 reglerar socialnämndens ansvar för brottsoffer, och belyser särskilt vikten av att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller övergrepp i nära relation ska få det stöd och den hjälp de behöver. I november 2014 trädde *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet* (den så kallades Istanbulkonventionen) i kraft i Sverige. Den innebär att de yrkesverksamma som möter våldsutsatta kvinnor och barn ska ha kunskap om våld. En förändring i Högskoleförordningen som trädde i kraft juli 2018 staterar att kunskap om våld i nära relationer är ett krav för godkänd examen för jurister, psykologer, socionomer, läkare, sjuksköterskor, fysioterapeuter, tandläkare samt sedan juli 2019 även tandhygienister (Heimer et al 2019).

I Sverige finns idag över 200 kvinnojourer och lika många skyddade boenden runt om i landet vars syfte är att skydda och stötta utsatta kvinnor (NCK hemsida). Ungefär hälften av landets kommuner har minst ett skyddat boende, och cirka 6500 kvinnor och 6200 barn bodde minst en natt på ett av dessa under året 2018-2019 (Socialstyrelsen 2020). I en kartläggning gjord 2013 framkom att 71% av de skyddade boendena i Sverige bedrivs av ideella organisationer (Kunosson 2019).

Socialstyrelsen fick i uppdrag av regeringen att kartlägga de skyddade boendenas arbete med kvinnor som förutom våld också hade missbruksproblem eller fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar. Detta resulterade i en rapport som publicerades 2020. Där har de studerat de skyddade boendenas möjligheter att ta emot målgrupperna, och ge dessa det stöd som de behöver. Dock valde man att inte titta särskilt mycket på hbtq-personers utsatthet och möjligheter till stödinsatser utan nämnde detta utan att gå in på detaljer. Flera undersökningar

poängterar att hbtq-personer är en särskilt utsatt grupp, både i samhället i stort och i utsattheten för våld i nära relationer (RFSL 2008, NCK 2009).

3.1 Kvinnojoursrörelsen i Sverige

1978 blev en stödtelefon i Göteborg starten på det vi idag känner som kvinnojouren. Organisationen Kvinnocentrum öppnade ett kvinnohus som blev en plats för samling och aktivering, men huset fungerade också som en jourcentral för utsatta kvinnor, dit kvinnor kunde vända sig för stöd (Kvinnohistoriska uå). Samma år öppnade Alla kvinnors hus i Stockholm med liknande syfte (Kunosson 2019).

1984 startades ROKS, det som idag står för Riksorganisationen för kvinno- och tjejjourer i Sverige (Kvinnohistoriska uå). 1996 bildades sen det som idag heter Unizon, Sveriges andra förening för kvinnojourer, efter att ett antal kvinnojourer valt att lämna ROKS (Kunosson 2019). Den del som senare skulle komma att bli Unizon ställde sig också emot kvinnoseperatismen som ROKS byggde på, och var öppen för att samarbeta med män (Kvinnotryck uå). ROKS förtydligar kvinnoseperatism på sin hemsida som att de samarbetar med föreningar och organisationer där män är medlemmar, men att endast personer som identifierar sig som kvinnor får arbeta eller vara medlem i ROKS och att de endast tar emot personer som som identifierar sig som kvinnor samt deras barn (ROKS uå). I båda föreningarna är de jourer som är medlemmar autonoma, vilket innebär att de är självstyrande och oberoende trots sina medlemskap (NE uå). En betydelsefull utgångspunkt för kvinnojoursrörelsen är styrkan i kvinnors kollektiva erfarenheter vilka kan ge den kunskap som krävs för att synliggöra våldet i nära relation och skapa en förändring (Kunosson 2019).

Kunosson menar att många jourer saknar kunskap om våld i hbtq-personers relationer, vilket riskerar att leda till att denna grupp exkluderas (Kunosson 2019). Samtidigt svarar 90% av de 78 svarande på Socialstyrelsens undersökning från 2020 att de även tar emot hbtq-personer, och 76% uppgav att de hade kompetens att ta emot denna grupp. Trots detta är det ovanligt att kvinnojourer möter kvinnor som lever i samkönade relationer (Socialstyrelsen 2020).

3.2 Utvecklingen av arbetet med våld i nära relationer

På 70-talet i USA började radikalfeminister formulera teorier om kopplingen mellan sexualitet och kvinnors underordning. Man kopplade maktskillnaderna mellan män och

kvinnor till sexuellt våld, och såg heterosexualliteten som roten till förtryck mot kvinnor - både till att upprätthålla kvinnoförtryck men också till att skapa det. De menade att heterosexuallitetens drivkraft är ojämlikhet och hierarki. Kvinnor förväntas vara underordnade män, och egenskaper som leder till underordning exempelvis passivitet kodas som kvinnliga, medan ord som aggressivitet kopplas till manlighet. Radikalfeministerna menar också att även relationer som inte kopplas till heterosexuallitet men ändå upprätthåller makt och hierarki ändå stärker heterosexualliteten. Här använder man en lesbisk relation bestående av en butch¹ och en femme² som exempel. Kritik mot radikalfeminismen var att man genom att bara belysa farorna med sexualitet riskerar att cementera bilden av kvinnor som passiva och underordnade och män som aggressiva och dominanta. Radikalfeminismens sex-negativa inställning ansåg man även skadade kvinnors möjligheter att utforska sin egen sexuella njutning. En annan kritik mot radikalfeminismen var att den var så heterocentrerad och endast fokuserade på heterosexuella erfarenheter (Ambjörnsson 2006).

Våld i samkönade relationer som forskningsområde började studeras av amerikanska lesbiska radikalfeminister på 1980-talet, men är fortfarande ett relativt outforskat ämnesområde (NCK 2009). Enligt RFSLs studie *Våldsamt lika och olika* som genomfördes 2006 och bestod av 2013 svarande medlemmar i föreningen, hade 25% erfarenhet av någon form av av psykiskt, sexuellt eller fysiskt våld. När undersökningen gjordes var 10% utsatta för våld i sin nuvarande relation, och trots detta beskrev 71% av dessa sin relation som positiv.

Sedan 1998 driver RFSL en stödmottagning vars syfte är att ta emot och ge stöd till hbtq-personer som utsatts för våld, både i nära relation och i övrigt. Stödmottagningen arbetar på många sätt likadant som många kvinnojourer gör, och erbjuder även de skyddat boende, samtalsstöd och stöd i kontakter med myndigheter (RFSL uå).

1.3. Problemformulering

Det är tydligt att våld i nära relationer är ett reellt problem i samhället, och något som gång på gång är aktuellt både politiskt och i media. Det är dock sällan som hbtq-personers

---

¹ Butch betyder en kvinna (oftast lesbisk) som uppvisar traditionellt maskulina uttryck exempelvis gällande kläder, frisyra och liknande. (dictionary.com)

² Femme innebär en lesbisk kvinna som uppvisar traditionellt kvinnliga uttryck. (dictionary.com)

våldsutsatthet i nära relationer lyfts, och undersökningar som gjorts av exempelvis RFSL (2008) och NCK (2009) visar på en stor utsatthet för denna grupp. Utöver detta har det gjorts få studier som fokuserar på hbtq-personers hjälpsökningsprocesser, och därmed också få undersökningar som belyser kvinnojourernas arbete med kvinnor som blivit utsatta av sin samkönade partner, både nationellt men också internationellt. De studier av kvinnor som blivit utsatta för våld av kvinnor fokuserar oftast på de utsattas erfarenheter och våldets mekanismer, men få studier har gjorts av de professionellas arbete med målgruppen.

1.4 Syfte och frågeställningar

Syftet är att utifrån representanter från kvinnojourer undersöka hinder och möjligheter i arbetet med våld i samkönade kvinnliga relationer och jag utgår från följande frågeställningar:

- Hur stor del av kvinnojourerna möter kvinnor som utsätts av kvinnliga förövare? Vad finns det för förklaringar till att det ser ut som det gör?
- Hur arbetar kvinnojourerna för att nå gruppen kvinnor som utsätts av en kvinnlig förövare?
- Hur ser representanter från kvinnojourerna på skillnader och likheter i våldets uttryck om man jämför mäns våld mot kvinnor mot kvinnors våld mot kvinnor, och hur kan detta våld förstås?

1.5. Avgränsningar

Jag ville för undersökningens skull att jourerna skulle ha så snarlika förutsättningar som möjligt. Jag ville att alla jourer skulle ha möjlighet att ta emot kvinnor som utsatts för olika typer av våld, och jag ville inte riskera att jourerna endast skulle kunna ge mig en bild av en viss sorts våld. Det finns jourer med inriktning på sexuella övergrepp och på hedersrelaterat våld, dessa valdes bort. Jag undvek också ungdomsjourer, som jag uppfattade hade en mer öppen inriktning och kanske inte skulle veta huruvida de som de chattade med identifierade sig som kvinnor eller inte. Även aktivitetshus för kvinnor sållades bort till förmån för mer renodlade jourer. Jag valde att ta bort jourer med inriktningar eftersom jag tänker att det underlättar mitt arbete i att jämföra jourerna. Har en jour en viss inriktning antog jag att de riktar sig till en snävare målgrupp redan. Jag bestämde mig också för att inte titta vidare på hedersrelaterat våld eller våld som sker i andra relationer än just i kärleksrelationer mellan två kvinnor. Detta eftersom det helt enkelt saknas möjlighet att studera våld så brett inom ramen för en C-uppsats.

En del jourer hade inte heller mailadresser på sin hemsida, och dessa sållades också bort för att kunna hålla mig till min valda metod.

1.6 Ämnes- och eller samhällsrelevans

Jag tror att få skulle protestera mot att kalla mäns våld mot kvinnor ett samhällsproblem. Den statistik som finns att tillgå poängterar hur utbredd situationen är, och det går att återse i den debatt som förs i medier och i riksdagen. Att mäns våld mot kvinnor uppmärksammas är enligt mig otroligt välkommet, och ett viktigt steg i jämställdheten mellan könen och i kampen för kvinnors rättigheter. Hösten 2017 fick #Metoo sitt genomslag (även om det startades redan 2006 av den amerikanska aktivisten Tarana Burke), och kvinnor och transpersoner över hela världen började dela sina erfarenheter av sexuellt våld, och utmanade den tystnadskultur som härjade kring detta.

Våld i nära relationer har blivit allt mer uppmärksammat under de senaste åren, kanske till följd av just #Metoo och det är också i takt med att vi pratar om det som vi kan lyckas göra något åt problemet. Något som dessvärre fortfarande är relativt osynliggjort är det våld som förekommer inom samkönade relationer. Enligt Folkhälsomyndigheten är cirka 2-6 % homo-

eller bisexuella (2020), vilket är en stor del av befolkningen. I olika undersökningar (exempelvis RFSL 2008 och NCK 2009) framkommer olika siffror vad gäller frekvensen av våld i samkönade relationer, men tydligt är att våld i samkönade relationer är ett reellt problem som förekommer i minst lika hög utsträckning som det våld som män utsätter kvinnor för. Undersökningarna visar även att det kan vara ännu vanligare med våldsutsatthet i samkönade relationer, och då har vi inte tagit i beaktande de försvårande faktorer hbtq-personer riskerar att möta i både sina relationer och i sitt hjälpsökande (RFSL 2008, NCK 2009).

Det har gjorts få studier som tittar på insatserna för de hjälpsökande som utsatts för våld i en samkönad relation, och det enda jag har hittat på ämnet är en c-uppsats som fokuserar på just kvinnojourernas arbete med kvinnor som blivit utsatta för våld av en samkönad partner. C-uppsatsen, skriven 2015 av Emma Edling och Maria Breyer, heter *Hjälp som skaver*. Jag uppfattar det som att stödarbete för de som utsatts för våld i en samkönad relation är ett relativt outforskat ämne, samtidigt som frekvensen av våld är hög och därför tycker jag det är relevant att studera detta vidare.

2. Tidigare forskning

Jag har främst varit intresserad av att studera våld i samkönade relationer och kvinnojourernas arbete med kvinnor som utsatts av en samkönad partner ur ett svenskt perspektiv. Hur kvinnojourerörelsen i Sverige och i andra länder arbetar räknar jag med skiljer sig åt. Alla länder har sin unika situation kopplat till en rad olika faktorer som exempelvis synen och definitionen av våld i landet, könsnormer, ekonomisk situation, vad som är statligt ansvar och inte och så vidare. Jag har därför främst valt att titta på svenska undersökningar och artiklar. Det finns dock mycket begränsad forskning om just kvinnojourers och andra hjälpinsatsers arbete med kvinnor utsatta för samkönat partnervåld. Jag har valt att till viss del även titta på internationella studier om frekvensen av våld, för att kunna ha något att jämföra den svenska forskning på området som gjorts. Jag har däremot använt mig av internationell forskning för titta på förklaringsmodeller till varför våld uppstår. Kvinnojourernas bild av varför våld uppstår samt hur vanligt det är i samkönade relationer kan påverka de hjälpinsatser som kvinnojourerna erbjuder till kvinnor som utsatts för våld av en annan kvinna. Flera studier (exempelvis Ovesen 2021, Hassouneh & Glass 2008 samt RFSL 2008) menar att fördomar och okunskap kring kvinnors användande av våld gör det svårare för hbtq-kvinnor att söka och få hjälp, vilket gör det viktigt att även titta på förklaringsmodeller till våldets uppkomst.

2.1 Sökningar

Rapporterna som används i denna uppsats fann jag genom att google på våld i samkönade relationer. Jag sökte sedan efter vetenskapliga artiklar via supersök, Göteborgs universitets öppna databas. Jag sökte på samkön* kvinnojour* på, och fick jag totalt 3 träffar, varav 2 var samma handbok från SKR, det som numera heter Unizon. Den tredje träffen var en avhandling av Eva Sundborg från 2015 som handlade om distriktssköterskors roll i att möta kvinnor som utsatts för våld i nära relation. Jag bedömde därför ingen av dessa resultat som relevanta för min studie.

Jag sökte i supersök på ord som "samkön* våld*". Jag valde att avgränsa till endast artiklar, och fick 82 träffar. Jag valde att endast visa artiklar från 2005 och framåt eftersom jag ville ha relativt aktuella siffror då jag redan använt en källa från 1986. Då fick jag 56 träffar. Dock visade sig endast en av dessa artiklar vara relevant för min studie. Många av artiklarna var långt ifrån ämnet och handlade om allt ifrån social exkludering och rasism till ämnen som

visserligen var närmre min studie som exempelvis hedersvåld, men med den avgränsning jag gjort bedömdes inte dessa relevanta.

Jag sökte sedan på “violence lesbian”, och avgränsade även det till från år 2005 och framåt samt artiklar och då fick jag 46 305 träffar. Jag valde därför att avgränsa åren ytterligare till 2018 och nyare. Det gav 15 662 träffar. Det resulterade inte i några artiklar som jag bedömde lyfte kvinnojourers arbete på ett bra sätt. Jag sökte då istället på “violence lesbian women* shelter”. Det gav 6918 träffar. Även här valde jag att avgränsa till artiklar från 2005 och framåt, samt endast vetenskapliga artiklar. Detta gav 2588 träffar. Några av artiklarna jag fann var relevanta, medan andra berörde utvecklingsländer och länder vars samhällen har en annan syn på samkönade relationer än Sverige har. Annat som fick mig att välja bort en del artiklar var att ämnet svävade för långt ifrån min studie.

2.2 Hur många utsätts för våld i nära relation?

BRÅ släppte 2014 rapporten *Brott i nära relationer - en nationell kartläggning*. 13 000 personer medverkade, och de definierade nära relation som en pågående eller tidigare kärleksrelation som varat i minst en månad. Rapporten visade på att livsprevalensen för utsattheten för våld i nära relation var att en av fyra kvinnor och en av sex män utsatts någon gång. Det framkom också att det är mycket få som anmäler att de blivit utsatta för våld i nära relation. År 2012 uppgav endast 3,9% av de som utsatts för våld i nära relation att de polisanmält händelsen. De svarande uppgav att de såg händelsen som ringa, och att man istället skulle reda upp situationen själva. Rapporten pekade också på att kvinnor som anmälde att de utsatts för grov misshandel i större grad än män behövde söka läkarvård eller tandvård, med 29,1% mot männens 2,4% (BRÅ 2014).

BRÅ för varje år statistik på anmälda brott, men då våld i nära relation inte är ett eget specifikt brott utan oftast räknas in under andra typer av brott exempelvis misshandel och våldtäkt, är det svårt att få en tydlig bild av hur situationen ser ut. I januari 2019 började polisen klassificera anmälningarna av misshandel i fyra underkategorier, varav en är misshandel som skett inom en kärleksrelation, vilket underlättar studerandet av förekomsten av fysiskt våld inom en relation. Dock ger detta ingen tydlig bild av annat än fysiskt våld, och det anger inte heller om våldet förekommer inom en samkönad relation eller en olikkönad relation.

2.3 Hur vanligt är våld i samkönade relationer mellan kvinnor?

Det har gjorts en del studier på frekvensen av våld i nära relationer bland hbtq-personer (alla med vitt skilda resultat), internationellt som nationellt. NCK presenterade 2009 rapporten *Våld i samkönade relationer - en kunskaps- och forskningsöversikt*. Rapporten har bland annat studerat tidigare rapporter som gjorts på ämnet våld i samkönade relationer internationellt. Bland annat nämns en omfångsstudie från Storbritannien gjord av Catherine Donovan 2006 med 746 respondenter som de senaste 12 månaderna levit i en samkönad relation. Där uppgav 40% av kvinnorna att de hade erfarenhet av någon form av våld. En annan studie, gjord av Gail Mason i Australien 1995 påvisar att av de studerade kvinnorna var de lesbiska kvinnorna sex gånger så utsatta för fysisk misshandel som de heterosexuella kvinnorna under en tolv månadersperiod. Rapporten nämner också att mörkertalet bland hbtq-personers våldsutsatt beräknas vara stort då endast en liten del anmäler.

RFSL (Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersex-personers rättigheter) släppte år 2008 rapporten *Våldsamt lika och olika - om våld i samkönade parrelationer*. Rapporten baseras på 2013 medlemmar i organisationen. Cirka 25% av de svarande angav att de någon gång varit utsatta för någon typ av våld (fysiskt, psykiskt eller sexuellt) i en kärleksrelation.

2.4 Hur kan våld i samkönade relationer mellan kvinnor förklaras?

Barbara Hart studerar i *Lesbian battering - an examination* i antologin *Naming the violence : speaking out about lesbian battering* (1986) lesbiska kvinnors orsaker till att begå våld, och jämför dem med mäns våld mot kvinnor. Det framkommer att många av förklaringsmodellerna liknar dem i heterosexuella relationer - en önskan om att upprätthålla makt och hierarki över sin partner framförs som den mest tydliga förklaringen, även om ett stort antal förklaringar på individnivå också presenteras och analyseras. Internaliserad homofobi med nedlåtande och hatiska beteenden och homofobisk kontroll nämns som förklaringar som är unika för samkönade relationer. Dessa nämns även som maktmedel som kan användas för att få en partner att underkasta sig.

2.5 Hur ser hjälpsökarprocessen ut för kvinnor som utsätts av en samkönad partner?

RFSL (2008) nämner det faktum att samhällets förståelse av vem som är offer utifrån tankar om manligt och kvinnligt, påverkar det bemötande och den hjälp som hbtq-personer erbjuds. Våld tenderar att förstås utifrån mäns överordning över kvinnor, och det framkommer i rapporten att för att förstå våld i samkönade relationer krävs det att man ser bortom heteronormen och inte enbart studerar våldet ur ett könsmaktsperspektiv.

Dena Hassouneh och Nancy Glass *The Influence of Gender Role Stereotyping on Women's Experiences of Female Same-Sex Intimate Partner Violence* (2008) är en amerikansk studie är som bygger på intervjuer med 52 kvinnor som själva har erfarenhet av att bli utsatta och/eller utsätta andra kvinnor för våld. Artikeln diskuterar hur diskursen om våld mot kvinnor och det stöd som finns för våldsutsatta kvinnor bygger på tanken om heterosexualitet samt stereotypa könsroller. I studien identifieras fyra teman: *girls don't hit other girls*, *cat fight*, *the myth of the lesbian utopia* och *playing the feminine victim*. Studien visar att fördomar och okunskap om kvinnors användande av våld, både i samhället, bland de utsatta kvinnorna och bland professionella, gör det svårt att identifiera våldsutövare i relationer mellan kvinnor. Detta visar författarna gör att våldsutsatta och våldsutövande kvinnor i samkönade relationer har sämre tillgång till både professionellt och privat stöd.

Nicole Ovesens *Intimate Partner Violence and Help-Seeking in Lesbian and Queer Relationships. Challenging Recognition* (2021) studerar hjälpsökarprocessen, i en svensk kontext, bland icke-heterosexuella kvinnor utsatta för våld. Studien är en kvalitativ intervjustudie med 25 queera kvinnor som har erfarenhet av att utsättas för våld av en partner. Fokus i studien ligger både på hur kvinnorna ser på sina egna erfarenheter av våldsutsatthet, var och hur de har sökt hjälp samt det bemötande som de har fått när de sökt hjälp. Många av informanterna hade svårt att se sig själva som offer för våld i nära relationer eftersom deras upplevelser inte stämde överens med bilden som de själva eller samhället generellt har av hur våld i nära relation ser ut. Fler av informanterna ville inte heller se sig som offer eftersom det bröt mot bilden av den "perfekta queera relationen". På grund av detta sökte informanterna stöd i lägre utsträckning. När informanterna väl sökte hjälp var metoderna många gånger subtila och indirekta. Ovesen fann även att informanternas upplevelser ofta förminskades eller inte erkändes som våld på grund av heteronormativitet i möte med professionella.

2.6 Vilka skillnader och likheter är det mellan våld i samkönade och olikkönade relationer?

RFSL konstaterar i sin rapport från 2008 att många av de våldsmönster som förekommer i heterosexuella relationer ser likadana ut som det gör i relationer mellan två personer av samma kön. Normaliseringsprocessen är den samma där kyla och våld varvas med kärlek och värme.

Hart (1986) nämner att våld inom en samkönad kvinnlig relation av professionella lätt tenderar att ses som ett ömsesidigt bråk snarare än våld som den ena partner utövar över den andra. Detta skapar ytterligare förvirring eftersom kvinnor som utsätts av andra kvinnor oftare slår tillbaka i självförsvar.

Lydia Walker skriver i *Battered women's shelters and work with battered lesbians* i antologin *Naming the violence : speaking out about lesbian battering* (1986), om att kvinnor utsatta för fysiskt våld av kvinnor oftare slår tillbaka och menar att det beror på att skillnaden i kroppsstorlek är mindre. Hon pekar på en större förväntan att försvara sig och att hbtq-communityt är mer accepterande av att prata om att slå tillbaka.

Nancy Hammond har istället studerat varför kvinnor som utsatts av en våldsam kvinnlig partner ogärna vill identifiera sig som offer för våld. Hon pekar i *Lesbian victims and the reluctance to identify abuse* (även den i samma antologi från 1986) på den roll som det lesbiska communityt spelar - ett begränsat socialt nätverk som även i storstäderna är jämförelsevis litet, och där risken finns att den utsatta och den våldsutövande rör sig i samma kretsar och oundvikligen kommer stöta på varandra. Skammen riskerar att bli större för både offer och förövare när sammanhanget är litet, vilket kan medföra större sociala konsekvenser om sanningen kommer fram. Även de normativa föreställningar som finns kring offer och förövare medför att det kan vara svårt att förstå sin egen utsatthet när den inte följer den bild samhället har av våld i nära relation: både för sig själv och inför myndigheter som exempelvis polis.

3. Teoretiska utgångspunkter

Min övergripande teoretiska utgångspunkt för uppsatsen är queerteori. Jag valde queerteori eftersom den specifikt handlar om icke-heterosexualitet och fokuserar på normer vilket jag också gör i denna uppsats. Jag har sedan med (hegemonisk) heteronormativitet och begriplighet som centrala övergripande begrepp. Heteronormativitet har jag valt eftersom det är ett centralt begrepp inom queerteori och heteronormen och något som lyfts i den insamlade empirin. Begriplighet valdes eftersom normbrytares erfarenheter många gånger ses som svåra att förstå för de som tillhör normen. Jag valde sedan underrubrikerna genus och den lesbiska utopin, heterosexuella matrisen, minoritetsstress, homofobi och inkludering genom exkludering eftersom de på olika sätt belyser det som rörs i empirin samt det som tidigare forskning på ämnet tagit upp.

3.1 Vetenskapsteoretiska utgångspunkter

Jag vill inleda med att tydliggöra min vetenskapsteoretiska utgångspunkt eftersom denna påverkat flera delar i uppsatsprocessen, såsom val av metod och hur jag tolkat mitt material. Jag har använt mig av queerteori i denna uppsats, och jag utgår ifrån queeteorins perspektiv på världen; det vill säga ett poststrukturalistiskt perspektiv. Poststrukturalismen utgår ifrån tankar om att det inte finns någon objektiv sanning, utan att sanning skapas i förhållande till tid och rum. Vad som är sant skiljer sig åt mellan Venezuela år 1831 och Sverige år 2022. All sanning är således tillfällig (Ambjörnsson 2006).

Poststrukturalismen har influenser från strukturalismen och delar tankegångarna att allt skapas i relation till något annat. Det innebär exempelvis att heterosexuell i sig inte betyder någonting, om det inte finns en motsats; homosexuell. Finns det bara ett alternativ, att vara heterosexuell, behöver inte det förklaras ytterligare eller benämnas. Det är först när vi ställs inför alternativet att inte vara heterosexuell, som vi behöver kunna sätta ord på det. Jag utgår ifrån ett anti-essentialistiskt synsätt, vilket innebär att jag utgår ifrån att det inte finns någon inneboende identitet eller känslor hos människor oberoende av tid och rum, utan snarare utgår från att vi blir de vi blir i förhållande till vårt sammanhang och våra erfarenheter (Ambjörnsson 2006).

3.2 Queerteori

Queerteori syftar till att fokusera på normer kring kön och sexualitet istället för på de som “avviker” från dessa normer. Queerteoretiker vill förstå hur det som vi kallar sexualiteter och kön organiseras, regleras och upplevs. Man önskar förstå hur identiteter, handlingar, normer, regler och föreställningar tillsammans blir det som vi kallar sexualitet eller kön (Ambjörnsson 2006). Enligt queerteorin så är sexualitet ett brett begrepp som både kan handla om identitet, handlingar, normsystem och begär efter erkännande och sammanhang (Ambjörnsson 2006). Queer och queerteori är begrepp som är svåra att definiera, dels eftersom poängen med begreppen delvis är att vara svårdefinierade, men också för att det inte finns en entydig queerteori (ibid). Martin Berg sammanfattar queerteori i boken *Queer* så här: “Kärnan i queerteorin utgörs av en kritisk analys av antagandet att en viss relation mellan de tre faktorerna kön, genus och sexuellt begär är självklar, enhetlig och ‘naturlig’.” (Berg 2010).

Queerteori bygger på ideer från poststrukturalismens tankar om att det inte finns någon objektiv sanning, och att betydelse skapas i relation till något annat. En företrädare för poststrukturalismen är Jacques Lacan som menar att vi blir de vi är i speglingen av andras blickar, och att jaget i sig inte har en kärna utan skapas i mötet med andra (Ambjörnsson 2006). Denna anti-essentialistiska grundsyn ställer sig kritisk till att känslor och identiteter är universella, något inneboende som delas av alla människor överallt i alla tider. Egenskaper som kopplas till kvinnlighet förstås därför mer som en samhällskonstruktion och specifika kulturella och historiska kontexter. Vad som räknades som kvinnligt i Kina på 1700-talet är inte detsamma som räknades som kvinnligt i USA på 1950-talet. Även något så simpelt som olika kompisgäng kan ha olika tankar, definitioner och normer för vad kvinnlighet innebär. Jean-Francois Lyotard menar att sanning alltid är tillfällig och speglar en viss grupps syn på världen vid en viss tidpunkt (Ambjörnsson 2006). Man menar också på att språket skapar vår bild av det som är verkligt och viktigt i världen, och skapar våra identiteter (Ambjörnsson 2006). Foucault menar att människor sedan länge kategoriserat in andra människor i fack. Detta ledde till skapandet av nya identiteter som gavs till andra, exempelvis homosexuell. Ordet homosexuell förknippades med en specifik typ av person, som var på ett visst sätt, och på så vis skapade språket en identitet. Kategoriseringen medförde också att en del blev kategoriserade som “normala” och andra som avvikande (Ambjörnsson 2006).

3.2.1 Heteronormativitet

Heteronormativitet är kanske det mest centrala begreppet inom queerteori. Tiina Rosenberg definierar heteronormativitet som föreställningen att alla är heterosexuella och att heterosexuellt är det naturliga sättet att leva. Det innefattar också de lagar, institutioner, relationer, strukturer och handlingar som upprätthåller heterosexualiteten som något naturligt och eftersträvansvärt (Rosenberg 2002). Heterosexualitet skapas, upprätthålls och görs, och ett visst heterosexuellt liv ses som det naturliga sättet att leva på (NCK 2009). Gayle Rubin skrev 1984 den uppmärksammade artikeln "*Thinking sex: Notes for a radical theory of the politics of sexuality*" där hon beskriver hur sexualiteten är uppdelad enligt en värdehierarki. Vissa sexuella praktiker framställs som avvikande och omoraliska, medan andra anses vara goda och normala. Homosexualitet ses som avvikande, och heterosexualitet som eftersträvansvärt, men även en mängd andra faktorer och sexuella praktiker omnämns och kategoriseras. Rubin menar att de mest önskvärda sexuella handlingarna är de som sker inom det heterosexuella äktenskapet mellan två personer ur samma generation i hemmet i syfte att bli gravida (Ambjörnsson 2006). Även de normer kopplade till heterosexualitet bör ses utifrån tid och rum, och har inte alltid sett likadana ut överallt, vilket styrker tesen om heterosexualitet som något socialt konstruerat (Ambjörnsson 2006). För att förstå heterosexualitet behövs det en motpol - homosexualitet. Heterosexualitet existerar eftersom vi vet vad det inte är. Skulle heterosexualitet vara det enda som existerade hade det inte behövts ett ord för det. Heterosexualiteten behöver backas upp av vetenskap och lagar för att framstå som det enda naturliga alternativet (Ambjörnsson 2006), och heterosexualiteten blir därför något mer än bara en sexualitet (NCK 2009). Ambjörnsson skriver att det aldrig funnits någon stabil motsatsrelation mellan heterosexualitet och homosexualitet, utan att det snarare rör sig om en mer instabil och flytande relation. På grund av detta måste heterosexualiteten ständigt hävda sig som självklar och naturlig, eftersom det enligt queerteori inte finns något naturligt och " normalt" (Ambjörnsson 2006).

3.2.1.1 Hegemonisk heteronormativitet och den heterosexuella matrisen

Butler menar att det råder en normhegemoni där relationer och begär som faller innanför den heterosexuella matrisen värderas högst. Detta kallar Butler för *hegemonisk heteronormativitet* som innebär att heterosexualiteten ses som naturlig, självklar och mer värd än andra sexualiteter (Butler 2011). Hegemoni betyder dominans och eftersom heterosexualitet är det allra vanligast förekommande, det som samhället utgår från, i exempelvis lagtexter,

bemötande, populärkultur et cetera så kan vi säga att heteronormativiteten dominerar vårt samhälle. Den hegemoniska heteronormativiteten ger heteronormen och de som lever upp till den, makt genom att framställa heterosexualitet som det normala och eftersträvarsvärda (Ludwig, 2011). Makt bygger på att vi är del i ett system, eftersom makttekniker behöver systemet för att kunna skapas (Börjesson & Rehn 2009). Makt är inte något som finns automatiskt, utan något som händer i samspel mellan människor och i samhällssystemet (Börjesson & Rehn 2009). Foucault menar att makt inte endast är något som kommer utifrån eller uppifrån, utan även är något som kan vara mer indirekt och påverka oss utan att vi ens är medvetna om det (Axelsson & Qvarsebo 2017). Butler menar att den hegemoniska heteronormativiteten i samhället resulterar i att människor som faller utanför heteronormen har mindre makt både över sig själv och i samhället. Personer som bryter mot heteronormen upplever sig eller blir heller inte erkända i samhället på samma sätt som de som lever upp till heteronormen. Detta i sin tur resulterar i att exempelvis icke-heterosexuella relationer blir "obegripliga, onormala och illegitima" (Butler 2011).

Våra föreställningar om genus och kön är kopplade till tidens ideer. Butler menar att både kroppar och egenskaper är effekter av det sociala och kulturella sammanhang vi befinner oss i. Det finns inte någon neutral sanning, utan snarare ett normsystem. Vi påtvingas både *hur* vi ska vara män och kvinnor, men också *att* vi ska vara just män och kvinnor (Butler 2006).

Butler menar att man och kvinna endast finns inom en förståelseram, kallad den heterosexuella matrisen, där man och kvinna anges som de enda två möjliga identiteterna. Kroppar, genus och begär organiseras i en specifik ordning där maskulint och feminint skiljs åt för att sedan knyts samman i heterosexuella begär. Manligt och kvinnligt framställs som motsatser till varandra både kroppsligt och beteendemässigt. På grund av att män och kvinnor görs till motsatser förväntas de åtrå och vilja ha sex med varandra (Butler 2006). För att ses som kvinna krävs att min kropp klassas som en kvinnlig kropp, jag förväntas uppträda och bete mig som en kvinna enligt samhällets förväntningar, och jag förväntas åtrå och vilja ha sex med en man och på så vis uppvisa "rätt" sorts begär. Allt detta krävs för att jag ska uppfattas som en "riktig" kvinna. När vi rör oss i utkanterna av denna ordning uppfattas vi inte som lika begripliga för andra (Ambjörnsson 2006).

3.2.1.2 Genus och den lesbiska utopin

Queerteori strävar efter att dekonstruera samhällets normativa föreställningar om kön, och om män/maskulinitet och kvinnor/femininitet. I vårt samhälle finns det föreställningar om hur män och kvinnor är, och det är något som är essentiellt. Enligt detta genussystem ses män som naturligt aggressivare, dominerande och kontrollerande, medan kvinnor ses som naturligt omhändertagande, mjuka och omvårdande (Gemzöe 2012). Ett sätt att dekonstruera dessa föreställningar är att kritiskt granska kopplingen som antas finnas mellan kön och sexualitet (Berg 2009). Judith Butler kritiserar uppdelningen av kön och genus och menar att uppdelningen leder till att man fortfarande ser det som att det finns något essentiellt manligt och kvinnligt. Butler menar istället att även biologiskt kön är socialt konstruerat och baseras på vad våra sociala och kulturella föreställningar om vad biologiskt kön innebär (Ambjörnsson 2006).

Butler menar att kön och genus är performativt, vilket innebär att kön och genus inte finns av sig själv utan skapas genom upprepningar. Kön och genus, man och kvinna, är inte något som automatiskt är utan är något som görs (Rosenberg 2005). Genom att slå fast att vissa saker är "maskulina" eller "feminina" och upprepa dessa beteenden så skapas män och kvinnor samt maskulinitet och femininitet.

Som del av en förtryckt och stigmatiserad grupp kan man känna ett ansvar mot majoritetssamhället att glorifiera gruppen och hävda dess fördelar och överlägsenhet. För kvinnor som lever med kvinnor kan ett sätt att förklara gruppen som överlägsen vara att framhålla att man inte behöver hantera den maktobalans som finns i olikkönade relationer och att samkönade relationer istället alltid är jämlika. Att lyfta lesbiskheten som överlägen heterosexualiteten har varit viktig för att skapa en känsla av stolthet och återta en känsla av egenvärde. Den lesbiska utopin har dock vissa negativa konsekvenser. Det finns en risk att vi har högre förväntningar på lesbiska, och därför inte vill se de likheter som finns med heterosexuella relationer (Benowitz 1986). Madeleine Eriksson (2017) skriver att tanken om den lesbiska utopin som en jämställd relation, fri från samhälleliga maktstrukturer och mellan två kvinnor som båda innehar en inneboende ömhet, också medför att vi missar det våld som sker i en relation mellan två kvinnor (Eriksson 2017).

3.2.2 Begriplighet

Enligt Butler så är det endast kroppar som passar in i den heterosexuella matrisen som ses som begripliga och ges erkännande enligt heteronormen. För att bli begripliga och synliggjorda måste människor följa igenkännliga mönster och föreställningar om sexualitet (Butler 2007). Enligt Butler så bygger de två begripliga könen "man" och "kvinna" på en motsatsbaserad heterosexualitet. Män och kvinnor ses som varandras motsatser och som att de har olika "kompletterande" egenskaper. Exempelvis att kvinnor ses som naturligt omhändertagande medan män ses som naturligt dominanta (Butler 2007).

Butler menar att genom att den heterosexuella matrisen upprätthålls i samhället så leder det till att vissa identiteter/företeelser inte "kan" existera. Enligt Butler ses de "obegripliga" också som mindre mänskliga och därmed mindre värda att skydda (Butler 2006).

För att vara begriplig som kvinna behöver du enligt den heterosexuella matrisen både ha en kropp som uppfattas som "tillräckligt" kvinnlig, begära män romantiskt och sexuellt samt "göra" femininitet på "rätt sätt". Om en kvinna då varken är heterosexuell eller gör genus på "rätt sätt", exempelvis om en kvinna använder våld, så ses hon som dubbelt obegriplig (Hassouneh & Glass 2008).

Även Gayle Rubin använder sig av begreppet begriplighet för att beskriva hur vissa företeelser kopplat till sexualitet ses som mer eller mindre begripliga enligt samhällsnormerna (Rubin 1984).

Kvinnliga förövare erkänns inte som potentiella förövare och ses ofta som obegripliga, vilket kan göra det svårt för kvinnojourerna att förstå det skyddsbehov som kvinnor i relation med kvinnor kan ha (Hassouneh & Glass 2008). Queert våld kan ses som obegriplig eftersom exempelvis att outa är ett våldsuttryck som kan användas inom en samkönad relation. Outning blir svårt att förstå som våld utifrån bilden av våld mot (hetero)kvinnor.

Greta Marie Skau skriver även hon om detta fenomen utifrån professionella som möter klienter, utan att uttryckligen kalla det för begriplighet. Hon menar att professionella har sina "professionsglasögon", som är färgade av yrket och erfarenheter, men också grundläggande värderingar. På så vis menar Skau att de professionella ser saker, men också missar andra. De

professionella tenderar att se och förstå en situation utifrån det som de vanligen möter i sitt yrke. Dessa glasögon kan vara svåra att släppa, eftersom den professionella rollen ofta kommer med en känsla av identitet och makt. Det kan givetvis vara hjälpsamt att förstå en situation utifrån sina professionella erfarenheter, men risken finns att man missar viktig information. Hur vi ser på, förstår och tolkar den som söker hjälp påverkar hur vi bemöter denna (Skau 2018).

3.2.2.1 Minoritetsstress

Begreppet minoritetsstress myntades av Ilan H Meyer (2010) och är ett begrepp för att förklara den extra belastning av stress och oro som personer som ingår i stigmatiserade grupp utsätts för. Denna stress och oro kan få både psykiska och fysiska symptom som exempelvis depression, ångest, självmordstankar, ont i magen, huvudvärk etcetera.

Enligt Meyer består minoritetsstress av tre olika delar; internaliserad homofobi, extern homofobi samt en förväntan att bli dåligt bemött. När människor kommer fram till att de har en normbrytande sexualitet har samhällsliga värderingar redan slagit rot i många. Det blir en inre konflikt då tanken på sig själv som avvikare från den förväntade heterosexualiteten leder till negativa tankar om sin egen person.

3.2.2.2 Homofobi

Homofobi kan definieras dels som en rädsla eller hat mot homosexuella, men också rädslan av att komma nära någon av samma kön. Homofobi skapar isolering och separation mellan grupper med människor genom att utpeka några som normala (vilket är eftersträvanvärt) och andra som homosexuella och därmed dåliga. Homofobi kan ta sig uttryck som diskriminering mot homosexuella (NCK 2009). Ord som lesbisk blir negativt laddade och används som skällsord (Benowitz 1986).

En av förklaringsmodellerna till homofobin är att homosexualitet stör vad som antas vara en naturlig organisering av sexualitet och genus. Maskulinitetsforskaren Michael S. Kimmel menar att homofobin är ett verktyg i att upprätthålla hierarkierna mellan könen samt heterosexualitetens hierarki. På så sätt kan homofobi ses vara ett uttryck för sexism, och bygger på ett förakt mot femininitet. Rädslan att inte vara maskulin nog gör att en del tar avstånd från allt som kan förknippas med femininitet. På grund av heteronormen och den

heterosexuella matrisen kopplas homosexualitet bland män ihop med femininitet. Hur man ser på lesbiska inom detta synsätt är mer oklart (NCK 2009).

Likt resterande befolkning växer icke-heterosexuella upp och hör negativa myter om homosexualitet. De möts av fördomar, och kommer till att tro att de förtjänar den särbehandling och diskriminering de möter, vilket får dem att ta myterna för sanning. Detta kan skapa en känsla av skam och att "vara fel". När en icke-heterosexuell person införlivar och tar till sig samhällets negativa attityder gentemot den egna gruppen kallas detta för internaliserad homofobi (Benowitz 1986). Den internaliserade homofobin kan ta sig i uttryck i att den som utsätts för våld anser sig förtjäna det våld den utsätts för och att den själv är orsak till våldet, samt att den därför är mindre värd att skydda (RFSL 2019). NCK skriver vidare att internaliserad homofobi riskerar att leda till våld mot den egna gruppen. Studier visar att personer som utsatts för heterosexistisk diskriminering i högre utsträckning utsätter sin samkönade partner för fysiskt och sexuellt våld. Statistisk visar på att det är mer troligt att homosexuella än heterosexuella utsätts för våld i det offentliga rummet, vilket kan tolkas som att det då ökar förutsättningarna för att en person ska utöva våld mot sin samkönade partner (NCK 2009).

3.2.2.3 Inkludering som exkludering

Tiina Rosenberg skriver om att homosexualiteten inte enbart exkluderas ur normen, utan även inkluderas och erkänns på heteronormativitetens villkor. Denna typ av inkludering blir dock osynliggörande. Exempelvis att låta en lesbisk kvinna vara med i gemenskapen men inte prata om hennes fru, utan istället prata om familj i vidare bemärkelse. Kvinnan får vara med, men osynliggörs fortfarande (Rosenberg 2002).

Eftersom heteronormen är så starkt befäst i samhället utgår vi ifrån heterosexualiteten i de flesta sammanhang och det antas alla alla är heterosexuella tills de säger något annat. Detta gör att hbtq-personer behöver "komma ut" med sin sexualitet. Det räcker inte heller med att komma ut en gång, utan som hbtq-person möter du ständigt nya sammanhang där du tvingas motsätta dig de heteronormativa föreställningarna i olika vardagssituationer.

På grund av minoritetsstress kan hbtq-personer uppleva samhällelig isolering, vilket kan innebära att man känner att man inte får finnas till och får plats i en heteronormativ värld. Man upplever inte att man räknas med, eftersom man inte är som “de andra” (RFSL 2019).

4. Metod

I kommande kapitel presenteras de metodval som gjorts för uppsatsen, samt hur processen med uppsatsen gått till. Kapitlet inleds med val av metod samt fördelar och nackdelar med metodvalet. Därefter diskuteras tillvägagångssätt, urval, bearbetning av intervjuer, studiens tillförlitlighet, analysmetod och forskningsetiska överväganden för att sedan avslutas med en metodreflektion.

4.1 Förförståelse

Vår förförståelse påverkar hur vi uppfattar verkligheten (Thurén 2007). Som jag nämnde i introduktionen har jag egen erfarenhet av våld i samkönad relation. På så vis var ämnet mycket personligt för mig att skriva om. Jag var hela tiden tvungen att vara medveten om hur mina erfarenheter påverkade både hur jag tolkade empirin och den tidigare forskningen. Jag fick aktivt tänka på hur jag ställde mina frågor till informanterna för att inte frågorna skulle uppfattas ledande. Jag fick även försöka släppa mina egna fördomar och upplevelser och anta ett mer professionellt synsätt. Det går aldrig att vara helt objektiv inom forskning, men jag var hela tiden tvungen att förhålla mig kritisk till min egen uppfattning och privata inställning.

4.2 Val av metod - fördelar och begränsningar

I denna studie har jag valt att intervjua representanter för kvinnojourer om deras upplevelser och arbete med kvinnor som utsatts för våld av sin samkönade partner. Jag valde att genomföra mina intervjuer via mail. Eftersom jag vänt mig till kvinnojourer runt om i hela landet gjorde de fysiska avstånden att jag inte hade möjlighet att göra intervjuerna som fysiska möten. Intervjuer som görs via text som exempelvis mail gör att den som intervjuas inte påverkas av forskaren i lika hög grad, en så kallad intervjuareffekt, där den som intervjuas påverkas av det intryck hen vill göra på forskare (David & Sutton 2016). En av intervjuerna genomfördes via zoom eftersom en av informanterna (jour 10 från Skåne) efterfrågade detta och tyckte det kändes lättare att beskriva muntligt.

Min undersökning kan sägas vara en tvärsnittsstudie då jag studerar en situation vid en given tidpunkt (Johannessen & Tuft 2003). Studien är kvalitativ eftersom jag var intresserad av att studera representanter från kvinnojourernas erfarenheter och tankar kring våld i samkönade

relationer mellan två kvinnor och därför passade en kvalitativ ansats bättre till mitt syfte. Intervjuerna har skett skriftligt och därför var det en strukturerad intervju med färdiga frågor men med öppna frågor. Eftersom det sker skriftligt finns inte utrymme för att komma med frågor påverkat av innehållet som framkommer i intervjun, följdfrågor blir således begränsade till om något saknas i det material jag efterfrågar. Jag upptäckte att jag saknade information, och valde därför att skicka ut ett uppföljande mail till jourerna, varav de flesta även svarade på denna fråga. Genom att ha en strukturerad intervju möjliggörs att kunna jämföra svaren mellan de olika informanterna (Johannessen & Tufte 2003).

När man skriver är man ofta mer självreflekterande i sina svar och ändrar svaren allt eftersom för att styra hur man presenterar sig själv (David & Sutton 2016). E-post och sms anses innehålla en högre grad av okontrollerad ärlighet än andra typer av texter.

När man använder sig av internetintervjuer behöver man vara medveten om synligheten och att det ska vara privat. Denscombe listar fördelar med att använda sig av chattforum som intervjumetod, vilket jag antar även kan tillämpas på intervjuer över e-post och chatt. Denscombe menar där bland annat att svaren blir väl genomtänkta och således leder till data av god kvalitet. Intervjueffekten minskar vilket leder till att samtalet blir mer jämlikt mellan forskare och informant. Att skriva över internet gör det också lättare för en del personer att öppna upp om känsliga ämnen. Negativa sidor kan dock vara att man missar den icke-verbala kommunikationen som ansiktsuttryck och kroppsspråk. Även möjligheterna till följdfrågor begränsas till viss del (David & Sutton 2016). Jag upplevde att jag fick mindre mängd råmaterial från mina intervjuer. Det blev tydligt att jag fick mycket mer text av den intervjun som genomfördes via zoom. Det kan anses vara en nackdel, men samtidigt uppfattar jag det som att de svar jag fick in via mail var korta och koncisa och berörde samma punkter som den intervjun som genomfördes via zoom.

4.3 Tillvägagångssätt och urval

Jag har gjort ett strategiskt urval vilket innebär att jag som genomförare av studien själv väljer vem jag ska intervjua (Johannessen & Tufte 2003). Dock valde jag inte själv vilken person som skulle svara på mina frågor, utan valde endast vilka jourer jag valde att kontakta. För att finna mina informanter använde jag mig av Googles söktjänst för att finna kvinnojourer. Därefter letade jag upp samtligas email-adresser och kontaktade dem med ett

färdigt brev som jag klistrade in. Varje mail skickades enskilt, det vill säga, jag skapade ett nytt mail till varje kvinnojour. Detta för att de olika jourerna inte skulle se vilka andra jourer som tillfrågats och på så vis röja anonymiteten för informanterna. Många av mailadresserna fann jag genom ROKS, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige. ROKS har en samlingslista med kontaktuppgifter till de jourer som är del av föreningen på sin hemsida. Andra fann jag via Unizons hemsida, som även de har en samlingslista med länkar och kontaktuppgifter till sina medlemsjourer på sin sida.

Min första idé var att jag skulle rikta in mig på kvinnojourer och verksamheter i Västra Götaland som arbetar med kvinnor som har utsatts för våld. Jag googlade "kvinnojour Västra Götaland" och hittade ett antal verksamheter. Jag mailade 10 jourer och verksamheter, men endast några få återkopplade till mig, och ingen av dem kunde svara på mina frågor.

Jag bestämde mig därför för att utöka till hela Sverige. Jag skickade totalt 104 mail till kvinno- och tjejjourer runt om i landet, och jag mailade även RFSLs stödmottagning. Jag försökte skicka mail så att jag skulle nå så stora delar av landet som möjligt, och jag fokuserade extra på storstäderna eftersom det bor mest människor där och jag därför ansåg det mer representativt. Mailadresserna hittade jag på ROKS och Unizons hemsidor, utöver de jag redan hade funnit när jag googlade på jourer i Västra Götaland. Jag valde dock bort kvinnojourer jag uppfattade ha inriktningar, det vill säga de jourer som riktade sig specifikt till personer som utsatts för hedersvåld eller sexuellt våld till exempel.

De hinder jag mötte i min sökning på informanter var framför allt att det var väldigt låg svarsfrekvens på de mail jag skickade ut. Totalt svarade 23 jourer på mitt mail, vilket ger en svarsfrekvens på cirka 22%. Av dessa önskade 11 av 105 medverka, vilket gör att 10,4% av de tillfrågade tackade ja. Ytterligare 12 jourer (11%) svarade och tackade nej till att medverka. Av dessa svarade 4 att de inte hade tiden att medverka. En jour svarade att de kände sig tveksamma om de tillhörde min efterfrågade målgrupp eftersom de endast hade en chatt som riktade sig till yngre tjejer. En annan jour berättade att de endast hade en anonym chatt och därför inte kunde dra slutsatser kring könet på personen de chattade med. 6 av jourerna svarade att de inte hade någon erfarenhet av att ta emot en kvinna som blivit utsatt av sin kvinnliga partner, och därför inte kunde medverka.

Av de 11 jourer som ställde upp och svarade på mina frågor räknas 10 stycken som kvinnojourer, vilka vänder sig till kvinnor som utsätts för våld i nära relation. En jour var RFSL stödmottagning som riktar sig särskilt till våldsutsatta hbtq-personer. RFSLs stödmottagning är ingen kvinnojour eftersom de riktar sig till personer oavsett kön. De vänder sig inte heller enbart till personer som utsätts för våld i nära relation, och därför kommer RFSLs stödmottagning inte räknas in när jag skriver om kvinnojourer.

De kvinnojourer som medverkade finns alla i medelstora städer runt om i landet. Två jourer finns i Uppland, en Jour i Södermanland, en jour i Dalarna, en jour i Närke, två jourer i Halland, en jour i Skåne, en jour i Blekinge, samt en jour på Gotland. Jag valde att endast presentera landskapet jouten ligger i eftersom jag vill ge en bild av var jourerna befinner sig i landet, men samtidigt hålla de anonyma. Eftersom det finns begränsat med jourer i Sverige, och det i många städer endast finns en jour, valde jag att istället ange landskapet.

Av de 10 kvinnojourerna var 9 stycken medlemmar i Unizon, och 1 jour var inte med i vare sig Unizon eller ROKS. Ingen av de medverkande jourerna var med i ROKS. 4 stycken av de 12 jourerna som svarade och tackade nej var medlemmar i ROKS, resterande 8 var medlemmar i Unizon.

4.4 Bearbetning av intervjuer

De flesta av mina intervjuer genomfördes via mail. En intervju genomfördes via Zoom och transkriberades sedan ord för ord. Vid användandet av citat från denna intervju har jag valt att ta bort ord som "mm" eller "eh" samt inte tagit med de korta pauser som ibland uppstod mellan ord och meningar. De intervjuer som genomfördes via mail behövde inte mycket bearbetning, men stavfel rättades för att öka förståelsen i texten.

4.5 Studiens tillförlitlighet

Min studie utgår från intervjuer med 11 professionella som arbetar på jourer som även tar emot kvinnor som utsätts för våld i sina samkönade relationer. 11 personer är en liten grupp, men då syftet med studien var att ge en bild av våld i samkönade relationer mellan kvinnor utifrån representanter på kvinnojourer, krävdes inte heller ett större antal informanter för att beskriva medarbetares erfarenheter. Studien kan ge en bild av representanter för kvinnojourers erfarenheter av mötet med våldsutsatta hbtq-kvinnor just nu. Viktigt att

poängtera är dock att mina informanter endast kan tala om sina egna erfarenheter av att möta kvinnor som utsatts av kvinnliga förövare, och det är därför inte säkert att de fått med sig allt det som de våldsutsatta kvinnorna velat förmedla. I nuläget visas bilden endast utifrån ett perspektiv, de professionellas, och det ger inte en samlad bild av hur hbtq-kvinnors våldsutsatthet ser ut. Det finns inte heller enligt uppsatsens teoretiska utgångspunkt, det poststrukturalistiska perspektivet, någon entydig och ensam sanning, vilket gör att mitt syfte inte var att presentera kvantitativ data utan förmedla representanternas erfarenheter.

Att säkerställa att man mäter det man tänker sig mäta kallas intern validitet (Bryman 2008). I mitt fall baserades min frågeställning på representanter på kvinnojourers upplevelser och uppfattningar av sina möten med kvinnor som utsatts för våld av sin samkönade partner. Jag analyserade sedan detta utifrån teori och tidigare forskning, men deras upplevelse är svår att säga emot eftersom det är deras verklighet som beskrivs. Skulle någon intervjua samma personer igen med samma frågor är chansen hög att de skulle uppnå samma resultat, förutsatt att ingen av de intervjuade ändrar åsikt eller påverkas av någon yttre omständighet, och på så vis kan studien sägas ha en hög reliabilitet. En hög reliabilitet gör att validiteten blir högre (Bryman 2008). Eftersom denna uppsats bygger på kvinnojourernas erfarenhet precis som det var tänkt att göra, kan min studie sägas ha en hög validitet. Sättet kvinnojourer arbetar i Sverige jämfört med andra länder kan antas vara mycket olika beroende på sammanhanget, och därför är det svårt att dra några generella slutsatser internationellt (Jacobsen 2012).

En viktig aspekt att belysa är dock att den statistik som olika studier presenterar och som jag använde mig av, skiljer sig brett. Det faktum att siffrorna som presenteras i statistiken är så olika gör att det är svårt att presentera en tydlig bild av frekvensen av våld i samkönade relationer. Troligen beror detta på skilda definitioner av vad våld innebär, samt en otydlighet i frågeställningarna som gör att de som svarar blir osäkra på vad som efterfrågas (Johansson-Latham 2019). Även skam och en större misstro till myndigheter skulle kunna vara förklaringar till att det är svårt att ge en tydlig siffra på hbtq-personers våldsutsatthet. Jag vill förtydliga att jag därför inte presenterar en tillförlitlig bild av frekvensen av våld i samkönade relationer mellan två kvinnor.

4.6 Analysmetod

Jag har använt mig av innehållsanalys när jag har gått igenom det insamlade materialet. Jacobsen menar att empirin måste organiseras och struktureras innan den kan analyseras. En innehållsanalys både förenklar och berikar datan som samlats in (Jacobsen 2012). Det första steget handlar om att förenkla datan. För att kunna göra detta och kunna få en överblick skriver Jacobsen att materialet behöver delas upp i mindre beståndsdelar, olika teman. Empirin behöver kodas och olika teman behöver identifieras. Efter att ha gått igenom de svar jag fått via mail samt transkriberat intervjun som jag gjorde över Zoom, gick jag igenom materialet och letade efter olika teman i mina informanternas svar. Jag kodade min empiri genom att skriva ner både sådant som nämnades av flera informanter, sådant som jag även hade läst om i tidigare forskning och sådant som stack ut bland svaren. Jacobsen skriver sedan att den andra delen av innehållsanalysen består av att berika datan genom att placera den i ett större sammanhang. Denna del handlar om att jämföra materialet och se vad det finns för likheter och skillnader i empirin samt koppla empirin till tidigare forskning och teori (Jacobsen 2012). Efter att jag hade kodat och tematiserat mitt insamlade material började jag jämföra de olika jourernas svar med varandra samt med tidigare forskning och de teorier jag har valt. Jag delade sedan upp min analys utifrån de teman som jag fann i materialet.

4.7 Forskningsetiska överväganden

Etik ger oss riktlinjer för hur vi bör bete oss mot andra människor. I forskning innebär detta att vi behöver reflektera över hur forskningen påverkar forskningsdeltagare, forskningssamhället samt samhället i stort. Forskningsdeltagarnas människovärde och integritet bör värnas om (Kalman & Lövgren 2019). Jag har utgått från Vetenskapliga rådets etiska principer under min studie. Vetenskapliga rådet lyfter fyra etiska principer: tillförlitlighet, ärlighet, respekt och ansvarighet. Tillförlitlighet innebär att kvalitén på forskningen kan säkerställas. Ärlighet handlar om att informationen i studien är öppen och sakligt och presenteras på ett rättvist sätt. Respekt syftar till den respekt som bör ges kollegor, forskningsdeltagare, samhället, miljö, ekosystem och kulturarv. Ansvarighet innebär att jag har ett ansvar för studien från början till publicering samt allt det som kommer däremellan inklusive de konsekvenser studien medför (Vetenskapliga rådet 2017).

Vetenskapsrådet lyfter individskyddskravet som innebär att forskningsdeltagare inte ska skadas av sin medverkan. Detta ska ske genom att utgå från konfidentialitetskravet, samtyckeskravet, informationskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet handlar om forskarens skyldighet att informera forskningsdeltagaren om vad forskningens syfte är. Jag informerade mina informanter om syftet med studien i det mail (se bilaga 1) jag först skickade till jourerna. Samtyckeskravet innebär forskningsdeltagarens rätt att själv bestämma över sin medverkan. Det var frivilligt för jourerna att delta i min studie, och för att ytterligare tillgodose samtyckeskravet har jag informerat mina informanter om att de när som helst kan dra tillbaka sitt samtycke att delta i studien. Nyttjandekravet handlar om att endast använda materialet till just det som jag har sagt att jag ska använda det till. Alla mail och sidodokument till min studie kommer att raderas efter att min uppsats är färdig (Vetenskapsrådet 2002). Konfidentialitet belyser vikten av att inte sprida de uppgifter man fått i förtroende och värna så att uppgifterna inte hamnar hos obehöriga (Vetenskapsrådet 2017). Jag har fått svar från mina informanter via mail, och sedan kopierat och klistrat in deras svar i mitt arbetsdokument men utan att ta med information som avslöjar vilken jour det är som svarat. Mitt arbetsdokument har delats med min handledare, men det är endast jag som har tillgång till de mail som röjer identiteten på informanten.

Anonymisering poängteras också som viktigt, och innebär att man inte kan urskilja identiteten på den som svarat (Vetenskapsrådet 2017). Jag har valt att endast ta med i vilket landskap juren ligger för att man ska kunna få en bild av geografisk plats för att jag vill se om det eventuellt finns skillnader nationellt. Det finns långt över 200 kvinno- och tjejjourer i Sverige vilket gör det möjligt att hålla informanterna anonyma. Dessutom arbetar det oftast flera personer på en jour, och jag undvek även att specificera vem det är som har svarat. Undantaget görs för RFSLs stödmottagning eftersom den är unik i sitt slag, och jag ansåg att det påverkade informationen som framkom. RFSLs stödmottagning kan förväntas besitta en mer samlad och tydlig bild av våld i samkönade relationer, eftersom det är en av deras specifika målgrupper. Jag efterfrågade samtycke att inte hålla stödmottagningen anonym eftersom jag ansåg att det skulle påverka mitt resultat. Även här hölls dock personen som svarade anonym och jag förtydligade inte vem som svarade.

För att inte röja identiteten på de jurer som medverkade undvek jag också att skicka ut massmail eller använda mig av maillistor. Det mail jag skickade till kvinnojournerna skickades

ut separat till varje enskild jour så att de inte visste om vilka andra journaler som har tillfrågats att delta. Samma etiska principer som för all annan forskning gäller också forskning som sker via internet, men kräver särskilt att man tänker på konfidentialitet, anonymitet och informerat samtycke. Forskaren måste också kunna skydda informationen elektroniskt och bör ha skydd mot exempelvis hackning (David & Sutton 2016).

Jag var intresserad av att studera våld i samkönade relationer mellan två kvinnor, men eftersom det är ett känsligt ämne att direkt intervjua den våldsutsatta, valde jag istället att intervjua professionella som möter dessa kvinnor. Att som utsatt återge sina trauman inför en student som skriver en C-uppsats kändes inte etiskt försvarbart. Konsekvenserna för intervjupersonen riskerade att bli för stora, och jag valde av respekt till intervjupersonerna att genomföra studien genom professionellas ögon istället. Eftersom jag själv har erfarenhet av samkönat våld i nära relation upplevde jag det också som problematiskt att jag som utsatt ska intervjua en annan utsatt. Kalman och Lövgren (2019) betonar vikten av opartiskhet, och med det i åtanke ville jag undvika risken att objektiviteten skulle påverkas av min egen erfarenhet.

4.8 Metodreflektion

Ingen av de svarande journalerna är medlemmar i ROKS. Majoriteten av mina svarande journaler är medlemmar i Unizon, medan någon av dem inte är medlem i varken Unizon eller ROKS. Skillnaden mellan ROKS och Unizon handlar om att ROKS säger nej till män inom rörelsen, medan Unizon är öppna för att arbeta tillsammans med män (Kvinnotryck uå). Jag tyckte att det är intressant att ingen ROKS-jour önskade medverka. En av ROKS-journalerna som tackade nej till att medverka poängterade att även kvinnor som utsatts av en samkönad partner var välkommen att söka sig till dem. Möjligen kan det visa på att ROKS-journalerna var mer upptagna än Unizon-journalerna, men det skulle också kunna peka på att journalerna i ROKS inte prioriterar målgruppen kvinnor som utsätts för våld av en samkönad partner. Hur medlemskapet i Unizon eller ROKS påverkar föreningens inställning till offer och förövare och den hjälp som erbjuds hade varit intressant att titta på ytterligare, men tyvärr rymdes detta inte inom denna uppsats.

Ingen av de medverkande journalerna finns i någon av storstadsregionerna (förutom RFSLs stödmottagning som finns i Stockholm), vilket jag upplevde som förvånande. En vanlig fördom är att storstadsregionerna är mer inkluderande och hbtq-vänliga, och jag valde att

skicka mail till extra många jourer i storstadsregionerna för att få en så representativ statistik som möjligt eftersom flest människor är bosatta där. En jour i Stockholmsområdet svarade och tackade nej till att medverka i studien med kommentaren “Vi har inte gått någon hbtq utbildning och avser inte att göra det då vi inte har sett något behov”. Detta väcker frågor för vidare forskning av vikten med hbtq-kompetens hos kvinnojourerna, och hur detta kan tänkas påverka hjälpsökandet.

5. Resultat och Analys

Nedan presenteras resultatet av min insamlade empiri. Denna analyseras sedan utifrån tidigare forskning och uppsatsens teoretiska utgångspunkter. Frågeställningarna jag önskar besvara är delvis hur stor del av kvinnojourerna som har erfarenhet av att möta kvinnor som utsatts av en samkönad partner, och varför det ser ut som det gör. Jag vill också undersöka kvinnojourernas arbete för att nå gruppen kvinnor utsatta av kvinnor, samt hur representanter från kvinnojourerna ser på skillnader och likheter i våldsuttryck om man jämför samkönade och olikkönade relationer.

5.1 Frekvensen av våld

Frekvensen av hur vanligt våld i relationer mellan två kvinnor är svårt att ringa in. Olika undersökningar visar på vitt skilda siffror. RFSLs studie från 2005 uppger att 25% av de som lever i hbtq-relationer upplevt våld av en partner. Catherine Donovan et al. gjorde 2006 en undersökning med 746 respondenter i Storbritannien som visade på att 40% av kvinnorna som levde med en kvinna hade någon typ av erfarenhet av våld. NCKs rapport (2009) som studerat och jämför olika undersökningar, uppger att siffrorna varierar mellan 17 och 52% av de kvinnor som lever i en samkönad relation har erfarenhet av våld i nära relation. Detta kan jämföras med BRÅs siffror på att cirka 25% av kvinnor generellt har erfarenhet av våld i nära relation, vilket kan peka på att kvinnor som lever i samkönade relationer står inför ytterligare risk att utsättas i nära relation jämfört med heterosexuella kvinnor. Viktigt är dock att påpeka att många undersökningar inte gör skillnad mellan våld som en partner står för, och det som övriga nära relationer, exempelvis uppväxtfamilj, står för. Tydligt blir dock att kvinnor som lever i samkönade relationer är en utsatt grupp, och att det därför är anmärkningsvärt att många av kvinnojourerna som tackade nej till att medverka i min uppsats gjorde det på grund av att de aldrig träffat en kvinna utsatt för samkönat våld.

Av de som ställde upp och medverkade i uppsatsen svarar samtliga att det endast är några få kvinnor utsatta av kvinnor som söker sig till dem för stöd per år. Jour 8 (Närke) uppger att de möter färre än 10 kvinnor som är våldutsatta i samkönade relationer per år, men poängterar också att de inte gör statistik på kvinnors sexualitet eller partners kön, så siffrorna är endast en uppskattning. Representanten från jour 3 (Halland) uppger att hen aldrig har träffat en kvinna utsatt i en samkönad relation. Även jour 7 (Södermanland) instämmer i det jour 3 uppger.

Vi har mött flera kvinnor som kan vara intresserad av en relation av både manligt och kvinnligt kön men det har varit en manlig partner som utsatt dem för våld.

Andra jourer säger att de möter mellan 2-3 kvinnor per år, medan två jourer säger att de aldrig tagit emot en kvinna utsatt för våld i en samkönad relation. Det är uppenbart att kvinnojourerna och de kvinnor som utsatts för våld i en samkönad relation inte möter varandra särskilt ofta. Vad detta beror på är oklart, men möjliga förklaringar finns.

5.2 Heteronormativitet och hur vi förstår offer

Många normer är outtalade och därmed svåra att se, och normerna blir tydliga först när vi ser effekterna de skapar (Butler 2006). Jour 1 (Dalarna) menar att en möjlig anledning till att kvinnor som utsatts för våld i samkönade relationer inte söker sig till kvinnojourer kan vara rädslan för ett heteronormativt bemötande. Jour 6 (Blekinge) instämmer.

En stor [orsak] tror jag är att de är rädda för hur de ska bli bemötta, en annan är att kvinnojourer överlag endast pratar om mäns våld mot kvinnor så de är osäkra på om de tas emot och kan erbjudas hjälp är kanske några av anledningarna tror jag.

Både jour 1 och jour 6 nämner rädslan att bli dåligt bemött och att hur vi pratar om våld avgör vilka som känner sig välkomna att söka hjälp. Heteronormativa föreställningar om vad våld innebär och vem som utövar våld leder till att de som lever upp till heteronormen känner sig mer välkomna än de som inte lever upp till den normen. Genom att bryta mot heteronormen, och därmed föreställningen om vem som kan vara utsatt för våld blir kvinnorna i samkönade relationer mindre begripliga som våldsutsatta både för samhället och för sig själva. Hammond skriver att de skyddade boende som existerar (när *Naming the violence : speaking out about lesbian battering* utgavs 1986) är främst skapade för heterosexuella kvinnor, och rädslan för homofobiskt bemötande eller exkludering kan tänkas bidra till att många inte vänder sig dit för att söka hjälp. Även jour 8 (Närke) är inne på detta:

Om jag får gissa så tänker jag att det kan bero på att finns en föreställning om att kvinnojourers målgrupp är våldsutsatta kvinnor som lever i heterosexuella relationer.

Jouren lyfter även att det kan finnas uppfattningar hos hbtq-kvinnor att kvinnojourer inte har hbtq-kunskap eller kan erbjuda ett hbtq-kompetent bemötande. Normer kan ses som en typ av makt enligt Foucault (Axelsson & Qvarsebo 2017). Normer påverkar de val vi gör, och för det mesta är vi inte ens medvetna om att det händer. Heteronormen är en mycket stark norm, och kan således även ses som en makt som påverkar vilka personer vi väljer att skapa kärleksrelationer med. På så sätt kan heteronormen anses vara en anledning till att kvinnor i relationer med kvinnor inte söker sig till kvinnojourerna när de blir utsatta för våld i nära relation. Effekten av heteronormen blir att kvinnor i relationer med kvinnor avstår från att söka hjälp hos en kvinnojour, vilket i sin tur leder till att kvinnojourerna inte får erfarenhet av att bemöta kvinnor som blivit utsatta för våld av en annan kvinna. Det i sin tur kan leda till att kvinnojourerna inte prioriterar kvinnor i relationer med kvinnor, eftersom det framstår som att det inte finns en målgrupp när så få söker sig till dem.

5.2.1 Heteronormativt språk

Även språket kan spela en stor roll för vem som vågar vända sig till en mottagning för stöd, och kan exkludera redan innan någon vänt sig dit. RFSL skriver att det på vissa håll finns "kvinnofridsteam", ett ord som genom sin existens utestänger de som inte identifierar sig som kvinnor. Förutom våldsutsatta män kan exempelvis transkvinnor och icke-binära känna sig tveksamma att vända sig dit på grund av en rädsla att inte "vara kvinna nog". RFSL menar att de som istället döpt sina insatser till "relationsvåldsteam" öppnar upp för en större målgrupp och ger en större möjlighet för hbtq-personer att våga vända sig dit för att söka stöd i sin våldsutsatthet (RFSL 2019). På samma sätt kan ordet kvinnojour tänkas skapa ett utestängande för hbtq-personer. Jour 2 (Uppland) berättar att de bytte namn från kvinnojour till ideell förening för att vara med inkluderande. Detta kan tänkas fungera liknande som RFSL nämner att bytet från "kvinnofridsteam" till "relationsvåldsteam" gör, att hbtq-personer upplever sig mer inkluderade att söka hjälp. Samtidigt nämner dock jouren att de mycket sällan möter kvinnor utsatta av samkönade partners, och det är därför oklart hur pass stor effekt namnbytet haft.

Rosenberg (2002) skriver att inkludering som könsneutralt språk också kan verka exkluderande eftersom man då osynliggörs. Som normbrytande kan det vara viktigt att få tydligt förklarar att man är välkommen, speciellt i en så pass sårbar situation som det innebär att söka stöd efter att man utsatts för våld. Ett möjligt sätt att våga upp detta kan vara att

tydligt klargöra att hbtq-personer är välkomna att söka hjälp där. Jour 5 (Uppland) skriver exempelvis “Vi försöker vara tydliga i vår kommunikation utåt att alla är välkomna oavsett kön på förövaren.”. Genom att i den externa kommunikationen skriva att alla är välkomna oavsett vilket kön förövaren har, visar jouren att även de som utsatts av en kvinna är välkomna. Även jour 6 (Blekinge) skriver att de försöker visa utåt att de är inkluderande genom att de tar emot alla “som är utsatta för våld oberoende av kön, sexualitet, etnicitet, religion i vår verksamhet”. Jour 10 (Skåne) har istället valt att ha en specifik text riktad till de kvinnor som utsätts för våld i en samkönad relation.

Alltså [vi] reflekterar hela tiden kring hur vi gör oss mer, ja men som nu vi la till på hemsidan en text kring våld i samkönade relationer, för att alla ska kunna komma hit. Så att man känner att alla är välkomna.

Jour 10 berättade även att de hade ett pågående ärende just nu med en kvinna som lever i en samkönad relation. Möjligen skulle det kunna vara en effektiv metod, att specificera att även hbtq-kvinnor är välkomna att söka sig till dem genom en särskilt riktad text på hemsidan. Jour 7 (Södermanland) skriver att de inte har någon specifik strategi för att göra att hbtq-kvinnor känner sig välkomna, men att de skulle behöva marknadsföra sin verksamhet mot hbtq-kvinnor i högre utsträckning. Övriga jourer nämner inte extern kommunikation eller marknadsföring.

Att använda ett könsneutralt språk kan generellt sett tänkas vara bra och välkomnande. Fler jourer nämner att de använder ord som *partner* för att vara inkluderande, exempelvis Jour 1 (Dalarna):

Vi anpassar vårt bemötande i den mening att vi utgår inte från att förövaren är en man, utan vi använder ord som partner, hen osv. när vi inte vet vem förövaren är. Detta för att alla tjejer och kvinnor oavsett sexualitet ska känna sig välkomna hos oss.

I ett inledande skede när förövarens kön och exakta relation till den våldsutsatta är okänd kan det fungera inkluderande att använda partner eftersom det, likt citatet lyfter, visar att man inte tar för givet att förövaren är en man. Dock kan även användandet av könsneutrala ord som partner verka osynliggörande. Om hjälparbetaren inte speglar den våldsutsattas språkbruk så kan den våldsutsatta känna sig osynliggjord. Detta kan till exempel vara att den utsatta berättar att hennes flickvän är den som utsätter henne för våld och hjälparbetaren inte säger

flickvän utan fortsätter säga partner även när hen har fått veta att det är just flickvännen som är förövaren. Genom att inte använda samma begrepp som den hjälpsökande kan det tolkas som att hjälparbetaren inte lyssnar eller bekräftar det som man berättar. Att vara hbtq-person kan för många vara en central del av ens identitet, och genom att inte sätta “rätt” ord på partnern kan det uppfattas som att ens identitet förnekas och osynliggörs. Eftersom heteronormen är så pass stark så kan även (köns)neutrala ord som exempelvis partner uppfattas som att de exkluderar (RFSL 2016).

Genom att säga att alla är välkomna så som de flesta av jourerna gör, menar man väl, men om man inte är van vid att vara välkommen eller räknas in i “alla”, är det svårt att veta om man inkluderas denna gång. Eftersom heteronormen är en väldigt stark norm, utgår många som inte passar in i den, från att de inte är inkluderade. Oron att inte vara inkluderad, eller vara osäker på om man är det, kan leda till minoritetsstress. Detta kan i sin tur leda till att personen mår ännu sämre i en utsatt situation. Genom att inte känna sig inkluderad kan man uppleva det som att man är mindre skyddsvärd, vilket kan anses vara ett uttryck för internaliserad homofobi (RFSL 2019).

5.2.2 Kvinnor brukar inte våld

Jour 8 (Närke) lyfter att kvinnor i samkönade relationer inte bara riskerar antas vara heterosexuella när de söker hjälp, de riskerar även att mötas av föreställningar om att det inte förekommer våld i samkönade relationer. Föreställningen om att samkönade relationer är jämställda och att det inte förekommer våld i samkönade kvinnliga relationer benämns av bland annat Eriksson (2017) och Hassouneh & Glass (2008) som den “lesbiska utopin” . Detta skapar ytterligare ett hinder för kvinnor i samkönade relationer både att söka hjälp men även att tas på allvar och få hjälp.

Kvinnor som lever i samkönade relationer vänder sig mer sällan till polisen för att anmäla sin partner, både på grund av skammande inifrån communityt och rädslan för polisens bemötande. Hbtq-personer har generellt en lägre förväntan på samhällets stödinsatser än heterosexuella, och hbtq-personer förväntar sig inte att få lika gott stöd (RFSL 2019). Kvinnor utsatta för våld av en samkönad partner vänder sig också mer sällan till professionella för stöd och hjälp på grund av rädslan för homofobiskt bemötande. På grund av minoritetsstress väljer vissa bort att söka hjälp och stöd eftersom man inte vill riskera att

må ännu sämre än man redan gör. Om man är hbtq-person och våldsutsatt och söker hjälp så finns det en risk för att man får ett heteronormativt bemötande. Ett heteronormativt bemötande kanske både leder till att man inte får den hjälp som man behöver samt att man mår dåligt över det bemötande som man har fått (NCK 2009). Oron för detta kan göra att det känns som en för stor risk att chansa, och det framstår som bättre att inte söka hjälp alls. Jour 4 delar denna uppfattning och sätter ord på detta.

Lever du som homosexuell har du flertalet berg att bestiga (i samhället) och att vara utsatt för våld är ännu ett berg att bestiga. Personen kanske inte blir betrodd. Tex när polisen väl kommer till platsen är det svårt att utvärdera vem som gjort vad. Jag tror att polisen helt enkelt har svårt att hantera ärenden specifikt där kvinnor lever ihop. Man lever efter gamla devis, det är mannen som utövar våld.

Precis som citatet säger, påverkar heteronormen samhällets bild av vem som kan vara en potentiell våldsutövare. En kvinna som förövare framstår inte som lika begriplig och självklar som en man. Hassouneh & Glass (2008) lyfter att exempelvis storleksskillnad samt om någon har ett maskulint eller feminint könsuttryck kan påverka vem som begripliggörs som offer och förövare. De av Hassouneh & Glass informanter som hade en större kropp än partner eller som hade ett mer maskulint könsuttryck antogs oftare av de professionella som förövare även när de var offer. Hur vi ser på offer och förövare baseras till stor del på den bild vi har med oss av vad de orden innebär, något som ofta starkt är förknippat med den heteronorm som genomsyrar vårt samhälle. Jour 1 sätter ord på detta.

Att vi lever i en heteronormativ värld gör det inte heller alltid enkelt för en person som är utsatt att söka hjälp, då myndigheter som ska hjälpa kanske antar att det är en väninna.

Heteronormativa antaganden om vem som är offer och vem som är förövare kan riskera att förövaren kommer undan utan konsekvens. Att istället ta rollen som den "omhändertagande väninnan" kan vara en effektiv metod, eftersom man genom detta inte ses som en förövare (Ovesen 2021).

NCK påpekar att hur vi ser på offer och förövare blir tydligt i förhållande till sexuellt våld. Män ses som sexuellt aktiva, och kvinnor som passiva, vilket gör det svårare att förstå och begripliggöra vem som är offer och vem som är förövare i en samkönad situation. Många länder utgår ifrån en penetrationsdefinition för att sexuellt våld ska kunna ses som våldtäkt,

vilket kan försvåra för en kvinna som utsatts av en annan kvinna att förstå och begripliggöra vad hon har upplevt (NCK 2009). På samma sätt kan det vara svårt för omgivningen att begripliggöra en kvinna som "våldtäktsman".

Att som kvinna i samkönad relation vända sig till en professionell för att få hjälp med sin våldsutsatthet innebär också att personen måste komma ut med sin sexualitet (NCK 2009). Det kan finnas en rädsla att inte mottas på ett bra sätt när man berättar om sin sexualitet eller relation. Jour 10 (Skåne) är inne på detta:

I att man då också ska komma hit och säga att man är lesbisk, vilket vi ju inte tycker är något konstigt överhuvudtaget, men dom kan ju ha den känslan ändå såklart.

Men det är inte bara sin egen sexualitet som man kommer ut med, utan även partnern riskerar att "outas" genom att man berättar om våldet (RFSL 2019). Outning kan vara mycket kränkande för en person som inte är redo att komma ut med sin sexualitet, och kan i vissa fall vara förknippat med exkludering och risk för våld. Även om partnern utsatt en för våld kan det ta emot att utsätta partnern för outning.

5.3 Skillnaden mellan våld i olikkönade och samkönade relationer

De flesta jourerna är överens om att det inte är någon större skillnad på det våld som kvinnor som utsatts i samkönade relationer berättar om jämfört med de vars förövare varit en man. Detta är något som även NCK lyfter i sin rapport från 2009. Jour 8 (Närke) resonerar kring våldets mekanismer.

Det är samma typ av behov av kontroll och makt som utlöser våldet i relationen. [...] I grunden handlar våldet om makt och kontroll.

Det finns flera olika sätt att förstå våldets mekanismer. Jour 8 menar att syftet med att bruka våld är att uppnå makt och kontroll. För att förstå varför våld används finns flera olika förklaringsmodeller, och man brukar dela in dessa utifrån individbaserade förklaringsmodeller och strukturella förklaringsmodeller. Båda inriktningarna utgår dock ifrån maktutövning på olika sätt. Utgår man ifrån en individbaserad förklaringsmodell baseras förklaringen på en könsneutral analys som utgår ifrån teorier om förövarpsykologi och gärningspersonens beteenden (NCK 2009). Jour 8 kan tänkas använda en individbaserad

förklaringsmodell när de resonerar kring syftet för en gärningsperson att använda våld. Även Hart (1986) är inne på detta spår och menar att kvinnliga förövare likt manliga utövar våld eftersom de ser en personlig vinning av det.

Våld kan vara ett sätt att få makt över partnern, och befästa sin hierarkiska position som familjens överhuvud med bestämmanderätt över de gemensamma resurserna. Även Engelstad styrker detta när han skriver att de mest betydelsefulla maktresurserna inom en familj är att kontrollera familjens ekonomi, och den som kan kontrollera familjens ekonomi kan i förlängning kontrollera familjen (Engelstad 2006). Den som kontrollerar familjens ekonomi gör därmed att den andra i relationen hamnar i beroendeställning och inte kan lämna relationen eftersom den saknar ekonomiska förutsättningar att göra detta. Jourerna 5 och 9 samt RFSLs stödmottagning lyfter alla att ekonomiskt våld även förekommer i samkönade relationer. Kvinnor i samkönade relationer med låg inkomst kan ha svårt att ekonomiskt separera från partnern eftersom man inte har någon rimlig chans att ta vägen, samt är längre ifrån den ekonomiska hjälp som finns att få kopplat till rädslan för diskriminerande bemötande hos Socialtjänsten, på grund av sin sexualitet (Hammond 1986). Kvinnor i samkönade relationer har också lägre benägenhet att söka stöd från sin uppväxtfamilj, och kan ibland sakna det sociala skyddsnet som heterosexuella har, vilket gör att paret är mer utlämnade till varandra (NCK 2009). Många gånger vill man inte prata illa om andra hbtq-personer inför sin uppväxtfamilj för att inte riskera att möta nedlåtande kommentarer eller rent homofobiska uttryck eftersom många fortfarande är rädda att den egna hbtq-identiteten inte ska accepteras av uppväxtfamiljen (Ovesen 2021).

Utgår man istället från en strukturell förklaringsmodell till varför våld förekommer, har tidigare studier främst utgått ifrån samhällsstrukturer som könsstrukturer, och våld mot kvinnor förstås som ett könsrelaterat problem som beror på patriarkala strukturer i samhället (NCK 2009). En strukturell förklaringsmodell ser också till andra maktstrukturer som exempelvis heteronormen och homofobi. I en individbaserad förklaringsmodell ses förövaren snarare som en avvikare än att anledningarna till våld går att hitta i maktstrukturer i samhället. Enligt en strukturell förklaringsmodell präglas parrelationer, oavsett om det är ett samkönat eller ett olikkönat par, av en samhällelig könsordning som bygger på mäns strukturella överordning över kvinnor. Enligt könsmaktsordningen begripliggörs män som potentiella förövare och kvinnor som potentiella offer. Heteronormen och homofobin gör dock att samkönade relationer riskerar att möta utanförskap och isolering i högre grad än

heterosexuella, vilket ger särskilda förutsättningar för våld inom relationen eftersom relationen blir ett slutet system. När relationen inte erkänns av omgivningen resulterar det i ett ökat beroende mellan parterna, vilket kan vara påfrestande för relationen. (NCK 2009).

Av de tillfrågade kvinnojourerna svarade tre av tio, att de kunde se skillnader på våldet som förekommer i samkönade relationer jämfört med olikkönade relationer. Deras uppfattning är att våldet de sett hos kvinnor vars förövare varit kvinna har varit mer psykiskt än fysiskt. Jour 2 (Uppland) säger även att det möjligen är mer sexuellt våld i heterosexuella relationer, men att våldet annars är mycket likt. Kvinnojour 10 (Skåne) resonerar kring huruvida kvinnor som förövare använder samma typ av fysiskt våld.

...Det är ganska lika. Framför allt den psykiska delen av våldet i att dom som vi ser beskriver ju ändå det att de blir nedtryckta och att de blir kontrollerade, de blir isolerade. [...] Nu har jag jobbat med detta i 10 år, inte bara här utan även på socialtjänsten, men det som vi har en öppen dialog kring det är just det här att de eventuellt inte känner den här dödsrädslan av det fysiska våldet. Så som man.. så som många kvinnor beskriver att de är liksom... men ja rädslan för att ska bli dödade av mannen. Den rädslan upplever inte jag att jag har hört när det är en kvinna som utför våldet. Och jag skulle säga.. men det är bara erfarenhet, men att det.. det fysiska våldet är inte lika grovt.

Även jour 9 (Gotland) pekar på att psykiskt våld är vanligt bland kvinnor som utsatts av kvinnor.

Det är ofta mycket psykiskt. Men istället för att en manlig förövare utövar psykiskt våld på en kvinna genom att bryta ner henne verbalt med ord om henne, så hotar ofta en kvinnlig partner med att ta livet av sig eller döda den andres husdjur om hon lämnar.

Även RFSLs stödmottagning nämner att de har erfarenhet av att möta kvinnor vars partner utövat våld och kontroll genom att hota om att begå självmord eller att skada djur eller gemensamma barn. Skillnaden mellan våld i samkönade och olikkönade relationer kan överensstämma med det som återges av de olika jourerna, men en viktig poäng är att det finns en stark samhällelig föreställning om kvinnor som icke-våldsamma. Denna föreställning kan bidra till att visst våld missas av professionella. Fysiskt våld utfört av en kvinna är inte begripligt eftersom kvinnor enligt heteronormen inte är våldsamma utan istället omhändertagande och mjuka, och anses inte kunna utföra grovt fysiskt våld. Även

professionella med lång erfarenhet är inte immuna mot den bild samhället reproducerar. Skau nämner "professionsglasögonen" som gör att professionella tolkar det de möter utifrån det som de vanligtvis ser i sitt arbete. Eftersom de professionellas "glasögon" färgas av deras yrkeserfarenheter finns det också en risk att de bara ser sådant som de har mest erfarenhet av att möta. Eftersom alla jourerna har ringa erfarenhet av kvinnor utsatta för våld av en annan kvinna så färgar det säkerligen kvinnojournernas bild av hur utbrett samkönat våld är samt hur våldet tar sig uttryck (Skau 2018). Det finns en felaktig föreställning om att fysiskt våld i samkönade kvinnliga relationer är bråk, och inte våld som den ena parten utövar mot den andra. Våld i samkönade relationer mellan två kvinnor tenderar att förminska - antingen för att det finns en tanke om att kvinnorna är lika i storlek och därför inte kan skada varandra på samma sätt som en man kan, eller att det finns en tanke om att kvinnor inte kan slåss och därför är det heller inte någon större fara (Hart 1986).

Både Hart (1986) och Walker (1986) menar att kvinnor utsatta för fysiskt våld av kvinnor oftare slår tillbaka. De tror det beror på att skillnaden i kroppsstorlek är mindre, att det finns en större förväntan att försvara sig och mer tillåtelse från hbtq-communityt att prata om att slå tillbaka. Även RFSL:s studie (2008) visar att det var vanligare att kvinnor som utsatts för fysiskt våld av en annan kvinna gjorde motstånd och slog tillbaka. Män använder ofta sin storlek som ett medel att kontrollera kvinnan då den fysiska styrkan mannen sitter på ofta är större än kvinnans, och på så sätt skulle hennes protester kunna leda till en större fysisk skada. Hart menar att på samma sätt kan en lesbisk kvinna som är större och starkare än sin partner utnyttja denna obalans i fysisk styrka. Det är dock inte så enkelt som att storlek är det som avgör om våld eller hot om våld är effektivt eller inte, men det är en faktor som kan spela in. Personer som är fysiskt underlägsna sin partner kan använda olika vapen för att väga upp (Hart 1986).

Bilden av kvinnor som icke-aggressiva, och okapabla att utföra grovt fysiskt våld kan också bidra till att en kvinna utsatt av våld av en annan kvinna kan få svårt att se sig själv som offer och partnern som förövare eftersom det inte passar in på den typiska bild som finns av vad offer och förövare innebär (NCK 2009). RFSL skriver att det finns starka samhälleliga förväntningar om hur en som är ett "idealt brottsoffer" för våld ska vara. Ett "idealt brottsoffer" förväntas vara svag, skör eller kuvad, och när en person som utsatts för våld inte kan känna igen sig i den bilden blir det svårt att begripliggöra ens för sig själv att man blivit utsatt (RFSL 2019).

5.3.1 Skammen att söka hjälp

Fler av jourerna är inne på att det kan finnas en större skam för kvinnor i samkönade relationer att söka hjälp. Jour 9 (Gotland) skriver att de tror att skammen kan hindra kvinnor i samkönade relationer att söka hjälp "Troligtvis mer än andra kvinnor med manliga partners känner." Hammond menar att många lesbiska, framför allt de som även rör sig i feministiska sammanhang, ser till kvinnors egenmakt och kapacitet. Detta kan i sin tur leda till att man själv inte ser sig som offer för våld i nära relation på samma sätt. Det kan bli ännu mer skamfyllt för en kvinna i ett sådant sammanhang att se sig som offer, eftersom sammanhanget gör att man förväntas klara sig själv som självständig och stark kvinna (Hammond 1986). (Själv)bilden av "den lesbiska kvinnan" som stark och självständig kan skapa ytterligare ett hinder att söka hjälp.

Även jour 10 (Skåne) pratar om att det kan finnas en större skam för kvinnor i samkönade relationer att söka sig till kvinnojourerna.

[...] att man dels är utsatt av en kvinna. Att där är någon ännu högre skam i att jag borde kunna gå och liksom.

Skammen kan ha att göra med att man dels behöver komma ut som våldsutsatt och dels behöver komma ut som normbrytare sexuellt. Citatet lyfter också att det kan finnas ytterligare en skam just för personer som utsätts av en kvinna eftersom den heteronormativa bilden av kvinnor obegripliggör dem som våldsutövare som är farliga att lämna. Även om det finns en allt större medvetenhet att det ofta kan vara svårt att lämna en våldsam relationer så framstår det på grund av heteronormen som mer begripligt att det är svårt att lämna en våldsam man eftersom han antas kunna skada dig värre om du försöker lämna.

Den förtryckta partnern tar ibland till våld som självförsvar eller som en konsekvens av tidigare misshandel, men detta är inte samma sak som att det skulle vara en jämn fight mellan två likar. Även den utsatta kvinnan tror ibland själv att hon är delaktig i våldet när hon går till självförsvar. Många kvinnor har svårt att förstå sig själva som offer om de själv slagit tillbaka en vid något tillfälle, därför att de då också ser sig som våldsamma (Hart 1986). Den våldsamma kvinnan förstärker ofta denna oro och kan ibland hota att anmäla den utsatta till

polisen för det våld hon svarade med som självförsvar. De våldsamma kvinnorna ser sig däremot ofta som offret (Hart 1986), eller spelar medvetet offer för att komma undan (Hassouneh & Glass 2008).

5.3.2 Våldsuttryck specifika för hbtq-kvinnor

Det finns också ytterligare faktorer som kan användas som maktmedel i en samkönad relation. Exempelvis kan den som inte är ute och öppen med sin sexualitet bli hotad med att få den avslöjad om den inte gör som partnern säger, så kallad "outing". Både jour 1, jour 5 och jour 10 lyfter att risken för outing är en faktor som skiljer våldet i olikkönade och samkönade relationer. Jour 10 säger att outing "blir en del av våldet". RFSL skriver i sitt kunskapsstöd (2019).

Många som inte är öppna i sin familj är rädda för familjens reaktioner på att de är hbtq-personer vilket gör hot om outing till ett effektivt maktmedel för våldsutövaren. Våldsutövare kan hota med att outa sin partner inför omgivning eller familj för att skrämmas och skaffa sig kontroll.

RFSL (2019) pekar på vikten av att hjälparbetare är medvetna om vilket hot outing faktiskt kan innebära för en person. Att bli outad kan göra att en person riskerar att bli utestängd från eller dåligt behandlad av sin familj om de inte accepterar personen. Men för vissa hbtq-personer kan det också vara en fara för ens säkerhet eller liv att bli outad om ens familj ger uttryck för stark hbtq-fobi eller hedersrelaterade normer (RFSL 2019).

RFSLs stödmottagning nämner också andra maktmedel som kan användas mot en person som dessutom inte är cis-person, det vill säga att personens juridiska, fysiska, och sociala kön stämmer överens. Exempelvis kan partnern inte bara hota att outa sexualiteten och relationen, men även om man har en annan könsidentitet eller transerfarenhet. RFSLs stödmottagning nämner också att partnern kan försvåra eventuella könsutredningar och förhindra partnern från att ta medicin eller hormoner som behövs för fortsatt behandling.

Kvinnor i samkönade relationer har ofta sitt sociala nätverk och stöd i hbtq-communityt och även i större städer är detta ofta relativt litet och nära. RFSLs Stödmottagning berättar att personer som de möter upplever att hbtq-världen är liten, vilket är en faktor som försvårar för våldsutsatta. "Alla känner alla", och detta leder till att den våldsutsatta har svårt att veta vem

hon ska prata med. När communityt är litet och en person blivit utsatt för våld av en partner, måste den ofta förhålla sig till att paret har många gemensamma vänner. Det uppstår lätt en sorts lojalitetskonflikt, och det blir svårt att veta vem som kommer ta ens parti och vem som riskerar att minimera ens upplevelse. Kvinnorna som blir utsatta för våld kan känna att de inte vet vem de ska vända sig till på grund av rädslan att de inte ska bli betrodda av sitt community. RFSL skriver även att vissa hbtq-personer har hela sitt sociala sammanhang inom hbtq-communityt på sin ort, vilket ofta är starkt sammansvetsat. Den som utsatts för våld ställs då inför risken att antingen förlora sitt sociala sammanhang inom hbtq-communityt, eller att tvingas riskera att springa på det våldsamma exet på tillställningar eller tvingas vända till samma mötesplatser (RFSL 2019, Hammond 1986). Kvinnojourerna menar att det även finns en rädsla för att bli lämnad utanför i hbtq-communityt. Jour 1 (Dalarna) skriver att det kan finnas:

[...]En rädsla hos den som utsatts att bli utesluten ur ett kompisgäng om en berättar om våldet och kanske att partnern använder det som ett hot.

Precis som RFSL skriver har många kvinnor i samkönade relationer en stor del av sitt sociala stödnätverk inom hbtq-communityt, och om man väljer att undvika dessa sammanhang för att slippa råka på sin förövare, riskerar man då att stå ensam utan skyddsnät och stöd i en utsatt situation. De utsatta kvinnorna kan även känna ett ansvar att inte skamma partnern så hon riskerar att ska stå ensam och utanför communityt (Hammond 1986). Förutom att man inte vill utestänga partnern från det sociala nätverket kan skammen också bli större för en själv om man sedan väljer att stanna i relationen trots att det blir känt att man är utsatt för våld (Hammond 1986).

Kvinnor som lever i samkönade relationer som lever utanför hbtq-sammanhang (antingen på grund av geografisk plats eller rädslan att komma ut till exempel) kan känna att partnern är den enda sociala kontakten och stödet man har och det enda alternativet att kunna leva som hbtq-person (Hammond 1986). RFSLs stödmottagning anger att partnern kan använda isolering från hbtq-sammanhang som ett kontrollmedel och exempelvis förhindra en från att vara öppen med sin sexualitet och relation eller förbjuda en att delta i pridefiranden eller andra sammankomster för hbtq-personer.

6. Slutdiskussion

Mitt syfte var att undersöka arbetet med våld i samkönade kvinnliga relationer utifrån representanter från kvinnojourer. Jag ville undersöka hur vanligt det är att kvinnojourer möter kvinnor som är utsatta för våld av sin samkönade partner. Under arbetet med studien har det framkommit att det är relativt ovanligt att kvinnojourerna möter kvinnor i samkönade relationer. Möjliga förklaringar till detta kan tänkas vara rädslan för heteronormativt bemötande och homofobi, skam både från omgivningen och hbtq-communityt samt hur vi förstår offer och förövare och hur svårt det kan vara att identifiera sig som brottsoffer. Jag önskade också studera hur kvinnojourerna arbetar med kvinnor som utsätts för våld i samkönade relationer, och hur de anpassar sitt stöd till den grupp. Kvinnojourerna nämnde könsneutralt språkbruk på tryckt material, hemsidor och i samtalen med kvinnorna. Någon nämnde också att de använde sig av ett särskilt avsnitt text om våld i samkönade relationer på sin hemsida. En annan jour lyfte att de bytt namn så de inte längre heter kvinnojour för ökad inkludering i vem som kan söka sig till dem. Jag studerade också hur skillnaderna mellan våld i samkönade och olikkönade relationer såg ut utifrån kvinnojourernas erfarenheter. De flesta av jourerna var överens om att det inte var någon större skillnad på hur våldet tog sig uttryck, men några jourer pekade på att sexuellt och fysisk våld var mindre vanligt och mindre grovt enligt deras erfarenheter.

Det framstår som att kvinnor som utsätts för våld av sina samkönade partners sällan söker sig till kvinnojourer när de utsätts för våld i sina relationer, och det väcker givetvis många frågor. Jag har försökt diskutera möjliga förklaringsmodeller till detta, men det finns egentligen inga tydliga svar. Personligen tror jag att ett spöke härjar över kvinnojoursrörelsen. Spöket är uttrycket "mäns våld mot kvinnor" och uttryck som "slår din man dig?" som jag själv uppfattade när jag var i processen att söka hjälp via kvinnojourer för en del år sedan. Kvinnojourerna fläckas av sin historia som några som främst ser till mäns våld mot kvinnor för att skydda kvinnor mot patriarkatet. Det vore givetvis ignorant att totalt bortse från de strukturella förtryckande system som patriarkatet innebär, och jag tvivlar inte en sekund på att det givetvis har betydelse för våldsanvändningen. Men jag tror också att patriarkatet och våra normsystem påverkar alla oavsett kön. Det står tydligt efter att ha läst många undersökningar inför den här uppsatsen att våld inom samkönade relationer förekommer - det kan till och med ske i större utsträckning än i olikkönade relationer. Därför är det tydligt att våld i samkönade relationer är ett reellt problem, det sker, oavsett vilken förklaringsmodell vi

väljer att utgå ifrån. Med det är det inte sagt att mäns våld mot kvinnor inte är ett viktigt fokusområde och ett stort samhällsproblem, för det är det bevisligen. Jag anser dock det är problematiskt att bortse från det våld som hbtq-personer möter. Vi behöver inte ställa våld i olika konstellationer mot varandra, det är inte en fråga om vilket våld som är av störst relevans. Alla sorters våld i relationer är lika viktigt och farligt, och vi bör behandla dessa som likvärdiga.

Min uppsats har försökt tydliggöra att arbetet med stöd för våldsutsatta hbtq-personer i Sverige är ett relativt outforskat område, och arbetet med uppsatsen har väckt många frågor och gett få svar. Varför har inte studier gjorts på vart hbtq-personer vänder sig för stöd, eftersom de inte vänder sig till kvinnojourer? En tanke kan vara att de vänder sig till RFSLs stödmottagning, men den finns endast i Stockholm. Behövs särskilda jourer för hbtq-personer, för att de ska känna sig trygga att söka stöd på samma sätt som heterosexuella gör? Det har öppnats kvinnojourer som riktar sig främst till exempel till romska kvinnor eftersom de upplevde att existerande kvinnojourer inte var en plats för dem (Kvinnohistoriska uå). Tydligt är att hbtq-personers våldsutsatthet behöver studeras ytterligare. BRÅ studerar varje år frekvensen av anmälda brott i nära relationer, men eftersom det i statistik kring polisanmälan inte uppger om våldet skett i en samkönad eller i en olikkönad relation, finns det därför inte årliga siffror för just frekvensen av våld i samkönade relationer. Det är bra att BRÅ inkluderar alla slags relationer i sin statistik och eftersom sexualitet som bryter mot normen kan ses som känsliga uppgifter kan det även därför vara bra att inte dokumentera utifrån sexualitet. Eftersom det saknas kunskap om samkönat våld så behövs det mer forskning kring dess utbreddhet och uttryck samt vad som behöver göras för att våldsutsatta hbtq-personer ska känna sig trygga att söka hjälp i högre utsträckning.

Referenser

Tryckta källor

- Ambjörnsson, F. (2006). *Vad är queer?* Stockholm: Natur och Kultur
- Axelsson & Qvarsebo (2017). *Maktens skepnader och effekter - Maktanalys i Foucaults anda* Lund: Studentlitteratur
- Benowitz, M. (1986). How homophobia affects lesbians' response to violence in lesbian relationships. I Lobel, K. (red.) *Naming the violence : speaking out about lesbian battering*. Seattle: The Seal Press
- Berg, M & Wickman, J. (2010). *Queer*. Malmö: Liber AB
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB
- Butler, J. (2006). *Genus ogjort*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag
- Butler, J. (2007). *Genustrubbel, feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos
- Butler, J. (2011) *Bodies that matter, on the discursive limits of "sex"*. Abingdon, Oxon: Routledge
- Börjesson, M & Rehn, A. (2009). *Makt*. Stockholm: Liber AB
- David, M & Sutton, C. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur
- Engelstad, F. (2006). *Vad är makt?* Stockholm: Natur och Kultur
- Hammond, N. (1986). Lesbian victims and reluctance to identify abuse. I Lobel, K. (red.) *Naming the violence : speaking out about lesbian battering*. Seattle: The Seal Press
- Hart, B. (1986). Lesbian battering: an examination. I Lobel, K. (red.) *Naming the violence : speaking out about lesbian battering*. Seattle: The Seal Press
- Heimer, G, Björck, A, Albért, U & Haraldsdotter, Y (red.) *Våldsutsatta kvinnor*. Lund: Stundetlitteratur
- Johannessen, A & Tufte, P.A. (2003). *Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber AB
- Johansson-Latham, G. (2019). Mäns våld mot kvinnor i ett globalt perspektiv. I Heimer, G, Björck, A, Albért, U & Haraldsdotter, Y (red.) *Våldsutsatta kvinnor*. Lund: Stundetlitteratur
- Kalman, H & Lövgren, V. (2019). Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion. I Kalman, H & Lövgren, V (red.) *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups
- Kunosson, C. (2019). Mäns våld mot kvinnor i ett globalt perspektiv. I Heimer, G, Björck, A, Albért, U & Haraldsdotter, Y (red.) *Våldsutsatta kvinnor*. Lund: Stundetlitteratur
- Ludwig, G. (2011). From the "heterosexual matrix" to a "heteronormative hegemony":

Initiating a dialogue between Judith Butler and Antonio Gramsci about queer theory and politics. I M. Castro Varela, N. Dhawan, & A. Engel (red.) *Hegemony and heteronormativity: Revisiting "the political" in Queer Politics* Surrey: Ashgate.

Rosenberg, T. (2002). *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Atlas

Rosenberg, T. (2005). *Könet brinner!* Stockholm: Natur och Kultur

Skau (2018). *Mellan makt och hjälp - om det flertydiga förhållandet mellan klient och hjälpare* Stockholm: Liber AB

Thurén, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber AB

Walker, L. (1986). Battered women's shelters and work with battered lesbians. I Lobel, K. (red.) *Naming the violence : speaking out about lesbian battering*. Seattle: The Seal Press

Rapporter och kunskapsstöd

BRÅ (2014) *Brott i nära relationer: en nationell kartläggning*

Folkhälsomyndigheten (2020) *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter bland homo- och bisexuella samt transpersoner: Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017*

NCK (2009) *Våld i samkönade relationer - en kunskaps- och forskningsöversikt*

RFSL (2008) *Våldsamt lika och olika: en skrift om våld i samkönade relationer*

RFSL (2016) *Förtroende att stärka: om hbtq-personer förtroende för olika samhällsinstanser och vad som behöver förändras*

RFSL (2019) *Kunskap och erfarenheter av arbete med våldsutsatta hbtq-personer: ett kunskapsstöd av RFSL Stödmottagning*

Socialstyrelsen (2020). *Kartläggning av skyddade boenden i Sverige*.

Statens offentliga utredningar SOU 2014:49 (2014) *Våld i nära relationer - en folkhälsofråga*

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*

Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*

Övriga källor

Endling, E & Breyer, M. (2015) *Hjälp som skaver: en studie om rådande förutsättningar för arbetet med våld i hbtq-personers nära relationer* Kandidatuppsats Stockholms universitet

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:923982/FULLTEXT01.pdf>

Eriksson, M. (2017) *Att bli fri? En intervjustudie med kvinnor som omorienterat sig från att leva heterosexuellt till att leva lesbiskt* Uppsala Universitet

Hassouneh, D. & Glass, N. (2008) *The Influence of Gender Role Stereotyping on Women's Experiences of Female Same-Sex Intimate Partner Violence*

Ovesen, N. (2021) *Intimate partner violence and help-seeking in lesbian and queer relationships. Challenging recognition.* Centrum för genusvetenskap

Hemsidor

Kvinnohistoriska (uå) *Kvinnans plats*

<https://www.kvinnohistoriska.se/kvinnansplats-kvinnojour> [2022-03-24]

Kvinnotryck (uå) *Ska inte MÄN få vara med? Kvinnokampen och den kroniska könssjukdomen*

<https://www.kvinnotryck.se/ska-inte-man-fa-vara-med/> [2022-03-24]

Nationalencyklopedin (uå) *Autonomi*

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/autonomi> [2022-04-13]

NCK (uå) *Kvinnojourernas verksamhet*

<https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/kommunernas-kvinnofridsarbete/kvinnojourernas-verksamhet/> [2022-03-24]

NCK (uå) *Hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer*

<https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-mot-hbtqi-personer/vald-i-nara-hbtqi-relationer/> [2022-03-24]

NCK (2021-04-23) *Dödligt våld mot kvinnor: regeringen vill intensifiera arbetet mot våld*

<https://nck.uu.se/kunskapsbanken/om-kunskapsbanken/kunskapsbankens-nyhetsarkiv/nyhetsvisningssida/?tarContentId=942510> [2022-04-07]

ROKS (uå) *Kvinnoseparatism - var, när, hur och varför?*

<https://www.roks.se/om-roks-roks-stallningstaganden/kvinnoseparatism-var-nar-hur-och-varfor> [2022-04-06]

Regeringskansliet (2021-07-08) *Åtgärds paket för att intensifiera arbetet mot mäns våld mot kvinnor*

<https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2021/06/atgardspaket-for-att-intensifiera-arbetet-mot-mans-vald-mot-kvinnor/> [2022-04-07]

SVD *Fem kvinnomord - på mindre än tre veckor* (2021-04-19)

<https://www.svd.se/a/rg75bK/fem-kvinnomord-pa-mindre-an-tre-veckor> [2022-04-06]

Bilaga 1

Följebrev och intervjuguide

Hej!

Jag heter Elias Kajsa Jensen och skriver just nu min C-uppsats som del av socionomprogrammet på Göteborgs universitet. Jag vill i min C-uppsats fördjupa mig i kvinno- och tjejjourernas arbete med kvinnor som utsätts i samkönade relationer och därför hoppas jag att någon av er som arbetar på kvinno- och tjejjourer skulle kunna tänka sig att ställa upp på en intervju. Intervjun kommer göras på mail, och kommer bestå av ett antal fasta frågor. Jag beräknar att det kommer ta cirka 20 minuter att besvara frågorna. Svaren skulle behöva komma in senast 15/3.

Uppsatsen kommer att utgå ifrån vetenskapsrådets etiska principer och allt deltagande är helt och hållet frivilligt. Även om man samtycker till att svara på intervjufrågorna är man när som helst fri att avbryta sin medverkan, eller om så önskas, att hoppa över någon av frågorna. Deltagandet kommer vara anonymt, och varken ert namn eller namnet på jouten ni tillhör kommer att avslöjas i texten. Det är endast jag som kommer ha tillgång till dessa uppgifter. Datan som insamlas kommer endast att användas till denna uppsats, och materialet kommer endast att sparas tills uppsatsen är färdig och därefter raderas. Om ni önskar kan ni få tal del av den färdiga uppsatsen och då mailas den ut till er efter godkännandet.

Jag bifogar frågorna nedan.

Med vänliga hälsningar Elias Kajsa

Hej!

Tack så mycket för att ni ville ställa upp och svara på mina frågor! I mitt material har det framkommit att det är ovanligt att kvinnor som blir utsatta av sina kvinnliga partners söker hjälp via kvinnojourer, samtidigt visar statistik att det är en grupp med hög våldsutsatthet. Om ni har tid får ni jättegärna svara på denna uppföljande frågan.

Varför tror ni att det är ovanligt att kvinnor som blir utsatta av samkönade partners inte vänder sig till kvinnojourer?

Återigen stort tack för att ni ville medverka!

Önskar ni ta del av den färdiga uppsatsen är det bara att säga till så skickar jag den gärna!

Med vänliga hälsningar Elias

1. Tar er jour emot kvinnor som är utsatta i samkönade relationer? Varför, varför inte?
2. Hur välkomnar ni dessa kvinnor? Har ni någon strategi?
3. Hur anpassar ni mottagandet för kvinnor som utsatts i samkönade relationer?
4. Har er jour genomgått någon typ av hbtq-utbildning? Vilken sort? Har ni förändrat något i er verksamhet efter den utbildningen?

Om ni svarat att ni stött på kvinnor som utsatts för våld i samkönade relationer:

5. Hur ofta stöter ni på kvinnor som utsatts av sin kvinnliga partner?
6. Upplever ni att det har förändrats de senaste åren?

7. Vad för våld berättar kvinnorna sig vara utsatta för?

8. Upplever ni att det våld samkönade kvinnor utsätts för, skiljer sig från det våld heterosexuella kvinnor berättar om? Hur? Om det skiljer sig, varför kan det skilja sig?

Uppföljande fråga: Varför tror ni att det är ovanligt att kvinnor som blir utsatta av samkönade partners inte vänder sig till kvinnojourer?

Följande saknas inför opponering och behöver utvecklas

- Uppsatsen saknar abstrakt och eventuellt förord
- Det saknas intron till de olika avsnitten
- Jag beskriver inte mitt urval av artiklar i särskilt hög utsträckning
- Nån artikel nämner jag, men förklarar inte vad den handlar om.
- Jag tydliggör inte om mina teorier valt före eller efter att empirin samlas in (jag valde vissa innan och vissa efter, en så kallad abduktiv metod).
- Jag använder inte alla teoretiska begrepp tillräckligt i analysen
- Jag använder också den tidigare forskningen för lite i analysen